

Päiväkodin musiikinopetuksen haasteita

Suunnitelma esikoulun musiikin ja kuvataiteen
integroivaan opetukseen syyslukukaudeksi

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikki- ja draamainstituutti
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Tarja Arminen

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma

TARJA ARMINEN

Päiväkodin musiikinopetuksen haasteita

Suunnitelma esikoulun musiikin ja
kuvataiteen integroivaan opetukseen
syyslukukaudeksi

Musiikkipedagogi AMK:n opinnäytetyö, 34 sivua, 30 liitesivua

Syksy 2011

TIIVISTELMÄ

Tällä opinnäytetyöllä on kaksi tavoitetta. Ensiksi opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millä tavalla päiväkodin hoitohenkilökunta kokee musiikkituokioiden pitämisen. Toisena tavoitteena on vastata näihin tarpeisiin, kehittämällä opetusmateriaalia, joka sopii päiväkodin hoitohenkilökunnan pitämiin musiikkihetkiin.

Tutkin avoimella kyselylomakkeella erään lahtelaisen päiväkodin hoitohenkilökunnan ajatuksia musiikin opettamisesta. Kyselyn merkittävin tulos liittyi henkilökunnan saamaan musiikkikoulutukseen ja uskoon omista pedagogisista taidoistaan musiikin opetuksessa. Henkilökunnan kokemukset omista musiikkiopinnoistaan olivat kielteisiä: opetus oli riittämätöntä tai sen laatu koettiin huonoksi. Ohjaajat kuitenkin selviytyivät, vaikka omissa musiikillisissa taidoissa nähtiin puutteita. Musiikin positiiviset vaikutukset lapsiin kannustivat henkilökuntaa eniten.

Tässä työssä esiteltävä musiikin opetussuunnitelma sisältää musiikin tuntisuunnitelmat esikoulun syyslukukauden ajaksi (Liite 2). Tuntisuunnitelmat ovat mallina musiikkituokioiden suunnittelua ja toteutusta varten. Ne ovat ehdotus siitä, kuinka musiikkituokiot voisi rakentaa, mitä aiheita niissä voisi käsitellä ja miten ne voisi toteuttaa. Suunnitelmissa integroidaan musiikkia ja kuvataidetta. Liite sisältää kuvataidemateriaalia, jota voi käyttää suunnitelmien toteutuksessa opetusmateriaalina. Tarkoituksena on, että musiikki ja kuvataide toimivat lapsille tunteita ja mielikuvitusta herättävänä ja kehittävänä välineinä.

Taustatietona esitellään varhaiskasvatuksen valtakunnallisia ja kunnallisia taiteen ja kulttuurin opetussuunnitelmia. Näistä on erityisesti esitetty musiikin ja kuvataiteen painotukset.

AVAINSANAT: musiikin tuntisuunnitelmat, esikoulu, kuvataide, musiikkituokio, hoitohenkilökunta, päiväkotitoiminta, taideintegraatio

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

TARJA ARMINEN

Challenges for teaching music in the
kindergarten

Plan for Teaching Music in pre-school in the
autumn term

Bachelor's Thesis in Music Pedagogy, 34 pages, 30 appendices

Autumn 2011

ABSTRACT

This thesis has two aims: firstly, to assess a kindergarten staffs' experience of teaching music. Secondly, to find answers, to the needs which became apparent from difficulties experienced by staff teaching music in the kindergarten, by presenting teaching material that may be incorporated into music lessons.

An open questionnaire was introduced to the staff of one kindergarten in Lahti. Its purpose was to assess their opinions of music teaching in the kindergarten. Knowledge has been collected about the staffs' education in music both in quantity and quality. The most significant result of this study was about the musical education the staff had attained and through that their belief in their music teaching skills. They had negative experiences of both of these; their education was often inadequate and usually also of a poor quality. However musical deprivation was often overtaken by the pleasant experiences that music lessons offered. The positive affects of music on the children had the most encouraging affect on the nursery staff.

The plans for the music lessons work as a model for teachers' planning and executing music teaching in pre-school (appendices 2). They are suggestions on how to build music lessons, which matters they could deal with and how to use them in practice. The material is suitable for the autumn term. Musical and visual arts are to be integrated into the plans. Appendices include visual arts material which is intended to be used as teaching material as one uses the music plans. The ambition is that the attached visual arts material along the music found in the plans, works for children as a means to raise their imaginative levels.

Also information on the national and local plans for early childhood's cultural and artistic studies has been gathered. Especially the musical and visual arts are emphasized.

KEY WORDS: music plans, pre-school, music lesson, visual arts, nursery staff, kindergarten, arts' integration

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
2. MUSIIKIN OPETUS PÄIVÄKODISSA.....	4
2.1 Aloitteleva lastenohjaaja työssä oppimassa	4
2.2 Musiikin opetussuunnitelman esittely.....	4
3. TAIDEKASVATUKSEN TAVOITTEET VARHAISKASVATUKSESSA.....	6
3.1 Päiväkodin musiikkikasvatuksen tavoite.....	6
3.2 Päiväkodin kuvataidekasvatuksen tavoite.....	8
4. PÄIVÄKODIN JA MUSIIKKIOPPILAITOKSEN OPETUKSEN TASOSTA.....	10
4.1 Päiväkodin henkilökunnan musiikkikasvatukselliset valmiudet	10
4.2 Musiikkipedagogin valmius opettaa päiväkodissa	12
4.3 Millä eväillä musiikkia opetetaan päiväkodissa?.....	13
5. PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNAN KOKEMUKSIA MUSIIKIN OPETUKSESTA	15
5.1 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät	15
5.2 Tulokset	15
5.3 Yhteenveto	19
6. MUSIIKIN JA KUVATAITEEN OPETUKSEN SUUNNITELMA.....	21
6.1 Yleistä.....	21
6.2 Sisältö	21
6.3 Rakenne.....	22
6.4 Toimivuus ja arviointi	23
7. KUINKA SOIKAAN KUVATAIDE?.....	25
8. POHDINTA	26
LÄHTEET	28
LIITTEET	
LIITE 1: Kysely päiväkodin henkilökunnalle	
LIITE 2: Suunnitelma esikoulun musiikin ja kuvataiteen integroivaan opetukseen syyslukukaudeksi	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihe pohjautuu käytännön työssä päiväkodin lastenhoitajana musiikkihetkien pitämisestä näkemääni ja kokemaani. Musiikkituokioiden laatu vaihtelee paljon. Lapsilla lauljetaan monenlaisia lauluja ja laululeikkejä, mutta monesti määrätietoisempi opetus jää toteutumatta. Musiikin teemat ovat usein hajanaisia, tuokioiden rakenne epäselvä ja musiikillinen opetus ja tavoite voivat jäädä pintapuolisiksi.

Edellä on kärjistetysti vaikutelmani päiväkodin musiikinopetuksesta. Monesti kasvatuksellinen puoli päiväkodin musiikin opetuksessa korostuu, jolloin musiikkituokioiden sisällön suunnitteleminen ja toteutus jää toisarvoiseksi. Ohjaajan huomio kiinnittyy enemmän lasten tarkkailuun, esimerkiksi ryhmäkäyttäytymiseen, kuin opetuksisältöön. Lapset saavat elämyksiä laulaessaan ja leikkiessään, vaikka musiikin opetuksen laatu ei olisikaan täydellinen. Musiikin elämyksellinen kokeminen onkin ehkä tärkeintä. Ohjaajan tulisikin pyrkiä siihen, että lapsi saa musiikista kokonaisvaltaisia elämyksiä.

Monien tuokion pitäjien hyvät pedagogiset taidot ansaitsevat kiitosta, he saavat lapset mukaan ja innostumaan. Lapsen musiikillisen innostuksen sytyttäminen onkin tärkeää, mutta kompensoiko pedagoginen taitavuus ohjaajan musiikilliset puutteet? Musiikkipedagogi Tuuli Paasolainen aloittaa kirjansa musiikkia opettaville lohduttavin sanoin:

Valitettavan usein lasten kanssa työskentelevä aikuinen ajattelee, ettei hän ole musikaalinen. Tästä johtuen hän saattaa sulkea musiikkiin liittyviä asioita osittain tai jopa kokonaan pois mielestään tai antaa kollegansa hoitaa lasten musisointiin liittyvät tehtävät. Asian ei tarvitsisi olla näin. On paljon musiikkiaiheisia tehtäviä, joita voi toteuttaa mainiosti ilman aikaisempaa kokemusta musiikinopettamisesta. Myönteinen asenne, hyvä vuorovaikutus lapsiryhmään sekä huolellinen tutustuminen tehtäviin voivat taata musiikkimaailmassa positiivisia kokemuksia varmasti jokaiselle lasten kanssa työskentelevälle aikuiselle. (Paasolainen, 2009, 7.)

Työssäni olen ohjannut lähihoitajaopiskelijoita eli mahdollisia tulevia lastenhoitajia. He tarvitsevat apua esimerkiksi musiikkituokioiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Myös erään lähihoitajia opettavan opettajan kommentit opiskelijoiden puutteellisista taidoista opettaa taideaineita sai minut kiinnostumaan tästä aiheesta. Olenkin pohtinut aihetta muun muassa opiskelijan näkökulmasta ja päätynyt tekemään opinnäytetyön, josta voisi olla konkreettista apua myös lähihoitajiksi opiskeleville. Opinnäytetyöni koostuu esikoululaisten syyslukukauden musiikin opetussuunnitelmasta sekä tutkimuksesta ja pohdinnasta musiikkituokioiden toteutumisista päiväkodissa.

Musiikkituokioiden laadun parantamisen mahdollisuuksia

Lapsuus on valitettavasti lyhyt aika. Tämän vuoksi opetuksen laadukkuus pitäisi taata lapsen päiväkotiajan alusta loppuun. Lapsella ei ole aikaa odottaa, että toimintaa kehitetään. Siksi jokaisen ohjaajan tulisi kehittää omaa musiikillista toimintaansa laadukkaammaksi. Katriina Puhtila on opinnäytetyössään pohtinut mahdollisuutta, jossa musiikinopettaja tekisi kiertävää työtä päiväkodeissa järjestäen musiikkituokioita päiväkotilapsille (Puhtila, 2011). Musiikin opettajan antama opetus on yksi hyvä vaihtoehto ja mahdollisuus taata musiikkituokioiden laadukkuus lapsille.

Hyvä laadun parantaja on myös taideintegraatio. Taideintegraatio taidekasvatuksessa monipuolistaa oppimista. Taidekasvatuksessa elämyksellinen kokeminen auttaa lasta kasvamaan tasapainoiseksi ja luovaksi persoonaksi. Esimerkiksi Karppisen, Ruokosen ja Uusikylän mukaan taidekasvatuksen kokonaisvaltainen ja moniaistinen lähestymistapa, jossa leikki ja mielikuvitusmaailma hallitsevat lapsen toimintoja, antaa parhaat edellytykset lapsen kehitykselle ja luovuudelle (2005, 7-8.) Taideintegraation hyvistä kokemuksista on kirjoittanut myös Annika Mäki-Ikola opinnäytetyössään (2009), jossa hän tutkii erityisesti kuvataiteen yhdistämistä musiikkiin. Taiteiden yhdistämisen myönteisiä vaikutuksia asioiden kokemiseen ja omaksumiseen ovat tutkineet myös esimerkiksi Karppinen, Puurula ja Ruokonen (2000.)

Musiikin ja kuvataiteen yhdistämisestä on tehty joitakin kirjoja ja äänitteitä, esimerkiksi: Alho, E. (2006) *Kuinka soikaan sininen*, Puurula, A. (toim.) (1998) *Taito- ja taideaineiden opetuksen integrointi. Kokemuksia, käytäntöjä, teoriaa* sekä Karppinen, S. Puurula, A. ja Ruokonen, I. (2000, 2001) *Elämyksen alkupoluilla ja Taiteen ja leikin lumous*.

Vaikka tämän opinnäytetyön tarkoituksena on esitellä lapsen kasvatuksen yhden osa-alueen, musiikin, esiopetuksen opetussuunnitelma, voi se toimia ainoastaan yhdenlaisena esimerkkinä musiikin opettamisesta esikoulussa. Niikon mukaan *kirjoitetut ennakkopetussuunnitelmat eivät koskaan voi olla valmis runko toteutettaville suunnitelmille, mutta ne ovat paljolti normina ja heijastavat aikansa yhteiskunnallisia ja pedagogisia näkemyksiä sekä viitoittavat käytännön toimintaa*. (Niikko, 2004.)

Tämä opinnäytetyö käsittelee musiikin opettamista integroiden vahvasti kuvataidetta. Tuntisuunnitelmissa käytetyt kuvataidetyöt on suunnitellut ja toteuttanut kuvataiteilija Tuija Arminen. Hän opiskelee tällä hetkellä Aalto-yliopistossa Taideteollisessa korkeakoulussa Kuvataidekasvatuksen koulutusohjelmassa taidekasvatuksen maisteriksi. Hän käyttää tähän

opinnäytetyöhön tekemiään töitä aineistona myös omassa opinnäytetyössään. Kuvataidetyöt löytyvät valokopioina liitteistä, ja alkuperäiset kappaleet ovat tämän opinnäytetyön tekijällä.

2 MUSIIKIN OPETUS PÄIVÄKODISSA

2.1 Aloitteleva lastenohjaaja työssä oppimassa

Opetus vaatii opettajalta tietoa, taitoa ja tunneälyä. Taideaineiden opetuksessa korostuu erityisesti tunneäly. Se avuttomuuden tunne, jonka vastavalmistunut lähihoitaja tai lastentarhanopettaja (tässä tutkimuksessa on käytetty molemmista sanaa lastenohjaaja tai lyhyesti vain ohjaaja) saattaa kokea alkaessaan tehdä lastenkasvatustyötä, on hyvin todellista ja arkista. Kuinka keskivertaisilla tai omasta mielestään jopa huonoilla musiikillisilla tai kuvallisilla taidoilla varustettu henkilö voi opettaa lapsille taideaineita?

Työssäni olen usein tavannut lastenohjaajan, joka vähättelee ja voivottelee musiikillisia kykyjään. Omasta opiskelusta ei välttämättä ole paljon jäänyt mieleen, tai se on ollut pintapuolista tai liian vähäistä. Lisäksi taideohjaukseen asetetut omat ja muun päiväkotihenkilökunnan odotukset ja tavoitteet voivat tuntua saavuttamattomilta. Päiväkodissa työnsä aloittava joutuu keskelle vilinää ja vilskettä, jossa tuokioiden suunnittelu-aika jää lyhyeksi. Varsinkin uransa alkuvaiheessa olevalle selkeän toimintamallin tai -oppaan olemassaolosta voi olla apua. Mukaan on jo tarttunut teknistä ja taiteellista osaamista, jota pitäisi rohkeasti uskaltaa käyttää. Lasten parissa työtänsä aloittavan työntekijän rohkaisu luovan toiminnan ohjaamiseen onkin ensiarvoisen tärkeää.

2.2 Musiikin opetussuunnitelman esittely

Valtakunnalliset tai kunnalliset varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmien laajat tavoitteet ja sisällöt eivät anna konkreettista tukea työhön. Tähän tilanteeseen pyrin tuomaan oman osaamiseni avuksi luomalla musiikkituokioiden järjestämistä varten yhden tuntisuunnitelmamallin varhaiskasvatustyötä tekeväälle tai työhön suuntautuvalle. Laulukirjoja ja muita hyviä taideopetuksen oppaita on paljon, näitä ohjaajan kannattaakin käyttää laajasti. Monissa oppaissa on laulujen lisäksi leikkiehdotuksia ja muita toteutusmalleja ohjaajan avuksi. Tuntisuunnitelmissa käytän enimmäkseen valmiita lauluja ja leikkejä, lähteisiin on selkeät viittaukset. Kuvataidetehtävät on integroitu musiikkituokioihin, osaan on ehdotettu ideoita jatkotyöskentelyä varten.

Tavoitteena on tarjota helposti lähestyttävä käytännöllinen opetussuunnitelma musiikin ja kuvataiteen integroivan opetuksen käyttöön esikoulua varten. Suunnitelman tarkoitus on

antaa puitteet integroitujen musiikki- ja kuvataidetuokioiden järjestämiseen. Sitä voi käyttää joko sellaisenaan tai poimien sieltä kuhunkin musiikin ja kuvataiteen opetustilanteeseen sopivia ideoita ja tehtäviä. Työtapoina ovat musiikin kuuntelu, laulaminen, soittaminen, liikunta, draama, kirjallisuus ja kuvataide. Lapsi ei lokeroi taidemuotoja, vaan elämys syntyy kokonaisvaltaisen tekemisen ja kokemisen myötä. Lapsen omat ideat, joita hyvän opettajan tulisi ehdottomasti osata hyödyntää, tuovat tämän seikan kaikkein selvemmin esiin. Materiaali sisältää muun muassa loruja ja musiikkikappaleita, joita käsitellään laulaen, soittaen, leikkien ja liikkuen. Kuvalliset tehtävät liittyvät musiikkituokioissa käsiteltäviin teemoihin. Kuvamateriaali toimii visuaalisena tukena esimerkiksi aiheeseen motivoinnissa. Opetussuunnitelman teemat liittyvät kiinteästi esikoulussa käsiteltäviin aiheisiin kuten vuodenkiertoon. Teemakuvat, syksy- ja joulukuvat, sopivat käytettäväksi laajasti musiikillisen ilmaisun apuna. Opetussuunnitelma soveltuu syyslukukauden materiaaliksi.

3 TAIDEKASVATUKSEN TAVOITTEET VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Päiväkodin musiikkikasvatuksen tavoite

Lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetti sekä hänen kykynsä ilmaista itseään monipuolisesti vahvistuvat ja kehittyvät. Hän tutustuu eri taidemuotoihin, paikalliseen ja kansalliseen kulttuuriin sekä mahdollisuuksien mukaan myös muihin kulttuureihin. (Opetushallitus. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010, yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet. 2011.)

Tästä yleisestä kasvatuksen ja oppimisen tavoitteesta voisi päiväkodin opetussuunnitelmia laadittaessa hyödyntää tavoitteen: lapsen kyky ilmaista itseään monipuolisesti. Ohjaaja voi pyrkiä tähän tavoitteeseen suunnittelemalla musiikkituokion niin, että lapsen on mahdollista ilmaista itseään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti.

Päiväkotien yhtenä toimintamuotona on järjestää lapsille säännöllisiä musiikkituokioita. Taideaineiden opetusta pidetään tärkeänä lapsen kokonaispersoonan kasvun kannalta. Musiikin on todettu auttavan lasta kehittymään ihmiseksi, joka uskaltaa ilmaista tunteitaan ja käsitellä niitä rakentavasti. Musisointi yhdessä lasten ja aikuisten kanssa kehittää lapsen sosio-emotionaalisia taitoja, estetiikkaa, kognitiivisia taitoja ja psykomotoriikkaa. (Marjanen, 2009, 385-399.)

Opetushallituksen Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa 2005 sanotaan seuraavasti:

Varhaisiän musiikinopetuksen tavoitteena on, että lapsi saa musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja, jotka muodostavat pohjan hyvälle musiikkisuhteelle ja myöhemmälle musiikkiharrastukselle. Lapsi kehittyä kuuntelemaan ja kokemaan musiikkia sekä ilmaisemaan itseään musiikin keinoin. Musiikin elementit – rytmi, muoto, harmonia, melodia, dynamiikka ja sointiväri – muodostavat opetuksen keskeisen sisällön. Elämysten avulla, leikin keinoin harjaannutetaan lapsen musiikillista muistia ja musiikin kuunteluvalmiuksia sekä tuetaan hänen kognitiivista, emotionaalista, motorista ja sosiaalista kehitystään. (Opetushallitus, 2005.)

Tästä opetussuunnitelmasta voi poimia esimerkiksi musiikin elementtejä avuksi omien tuntuunnielmien laatimiseen. Lisäksi tässä suunnitelmassa on sanottu tiiviisti keskeisimmät asiat varhaisiän musiikkikasvatuksesta.

Lahden kaupungin Esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmassa 2002 musiikilliset tavoitteet on kuvattu seuraavasti:

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on lapsen kokopersonallisuuden kehittyminen. Sen tehtävänä on herättää lapsessa kiinnostus musiikkia kohtaan ja antaa hänelle riittävät valmiudet elämänikäiseen musiikkiharrastukseen. Musiikin parissa toimiminen kehittää sosiaalisia taitoja. Musiikkikasvatuksella on tärkeä tehtävä luotaessa kanavia omien tunteiden ilmaisuun. Edellä mainitut yleistavoitteet täsmentyvät varhaiskasvatuksessa ja alkuopetuksessa siten, että päiväkodin ja koulun musiikinopetuksen tavoitteena on:

**lapsessa herää kiinnostus musiikkia kohtaan*

**lapsen laulu-, soitto-, musiikkiliikunta- ja kuuntelutaidot kehittyvät*

**lapsi tutustuu musiikin peruskäsitteisiin*

**rytmi- ja melodiataju harjaantuu*

**keskittymiskyky, kuuntelutaito, muisti ja yhteistyökyky kehittyvät*

**luova ilmaisutaito ja ajattelu kehittyvät*

**lapsi tutustuu Suomen kansanmusiikkiperinteeseen sekä muiden maiden musiikkiin*

**itseluottamus lujittuu ja tunne-elämä rikastuu.*

(Lahden kaupunki, 2011.)

Tässä Lahden kaupungin esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmassa puretaan musiikin opetuksen tavoitteita jo hieman pidemmälle, mutta sisältö on pääosin täysin sama kuin Opetushallituksen esiopetuksen ja taiteen opetuksen suunnitelmissa. Taidekasvatuksen tavoitteet ovat laajat, ja ne rikkovat opetussuunnitelmien osa- alueiden rajoja.

Näin kokonaisvaltaisten taidekasvatuksen tavoitteiden edessä voi lastenohjaaja tuntea helposti osaamattomuutta. Opetussuunnitelmien ympärilyöreydestä on esitetty kritiikkiä. Opetussuunnitelmista ohjaajat voivat saada käsityksen siitä, mitä kaikkia osa-alueita opetussuunnitelmiin pitäisi kuulua. Kaikki nämä osa- alueet on toki tarpeellista huomioida lapsen kokonaisvaltaisen kasvun kannalta. Mutta saako ohjaaja konkreettista apua opetussuunnitelmista omaan työhönsä päiväkodissa? Chydenius ja Hänninen ovat opinnäytetyössään esittäneet Tiusasen ajatuksen tästä asiasta. Tiusanen on kirjoittanut artikkelissaan, että tällä hetkellä kunnalliselle tasolle on jätetty osaamisen tai osaamattomuuden mahdollisuus, mitä tulee päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen tai käytännön työn toteuttamiseen (Chydenius ja Hänninen, 2010). Väittäisin myös, että nyt käytännön työn toteuttamisen mahdollisuudet on jätetty pitkälti päiväkotien tasolle. Opetussuunnitelmat suuntaavat opetusta oikeanlaiseen musiikinohjaukseen, mutta sisältöjen toteutumisen suunnittelu ja valvominen jää lastenohjaajan omalle vastuulle.

3.2 Päiväkodin kuvataidekasvatuksen tavoite

Opetushallituksen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa puhutaan seuraavalla tavalla siitä, kuinka monipuolisesti lapsille opetetaan taidetta ja kulttuuria:

Esiopetuksessa musiikki- ja muut taidekokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä. Kuvia tekemällä, valmistamalla esineitä käsin, musisoimalla, draamaharjoituksilla, tanssimalla ja liikkumalla lapsen luovuus, mielikuvitus ja itseilmaisuus harjaantuvat. Lapselle järjestetään mahdollisuuksia taidekokemuksiin ja -nautintoihin ja niistä keskustelemiseen. Leikin sekä tutkivan ja kokeilevan taiteellisen toiminnan avulla lapsi etsii tietoa itsestään ja ympäröivän maailman ilmiöistä. Lasta ohjataan pitkäjänteiseen taiteelliseen työskentelyyn ja arvostamaan omaa ja muiden työtä. Lapsen aistiherkkyiden, havaintokyvyn ja avaruudellisen hahmottamiskyvyn kehittymistä tuetaan. Näin lapsen oppimisprosessit syvenyvät ja hän oppii elämäntaitoja sekä ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja.

Lapselle tarjotaan tilaisuus tutustua viestintävälineisiin ja harjoitella niiden käyttöä. Lapsen kanssa tarkastellaan kuvia ja keskustellaan niiden merkityssisällöistä ja kuvailmaisesta. Lasta ohjataan tutkimaan äänimaailmaa ja musiikin vaikutusta viestinnässä. Lasta kannustetaan ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan sanoin sekä draaman keinoin, äänenpainoin ja -sävyin, ilmein, elein ja liikkein. Lapsen kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja hänen ymmärrystään omasta kulttuuriperinnöstään ja kulttuurien monimuotoisuudesta tuetaan. Lasta ohjataan arvostamaan ja vaalimaan luonnon ja rakennetun ympäristön sekä esineympäristön esteettisiä ja kulttuurisia arvoja. Lasta rohkaistaan monipuoliseen ilmaisuun erilaisten teemakokonaisuuksien yhteydessä. (Opetushallitus, 2010.)

Opinnäytetyöni Liite 2, Suunnitelma esikoulun musiikin ja kuvataiteen integroivaan opetukseen syyslukukaudeksi, pyrkii vastaamaan osittain esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin eli yllä esitettyihin taiteen ja kulttuurin opetuksen haasteisiin.

Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2005:

Esteettinen orientaatio on laaja ja monitahoinen. Se avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen, mutta myös kuvittelun ja intuition avulla.

Orientaation kohteista ja sen kohteisiin lapsille syntyy kauneuden, harmonian, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon, mutta myös niiden vastakohtien kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Lapsen arvostukset, asennoituminen ja näkemykset alkavat hahmottua. Ihmisenä ja ihmisyyteen kasvun kannalta samastuminen on yksi orientaation tärkeä prosessi.

Päiväkotikohtaisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa tulee miettiä vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Millaisia taidekokemuksia lapsi saa päiväkodissanne?

Miten oppimisympäristö tukee ja houkuttelee lasta taiteen tekemiseen ja leikkiin?

* *taide sisältää: kuvataide, musiikki, liikunta, draama, teatteri, tanssi, kädentaidot, kirjallisuus.*

(Lahden kaupunki, 2011.)

Lahden esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelmassa 2002 kuvaamataidon tavoitteet on kuvattu seuraavasti:

- *Persoonallisuuden kokonaisvaltainen kehittyminen taiteen keinoin*
- *Itseluottamuksen ja myönteisen minäkuvan vahvistuminen*
- *Esteettisen ja eettisen elämänsenteen kehittyminen*
- *Mahdollisuus konkretisoida omia käsityksiä, unelmia ja suunnitelmia kuvalliseen muotoon sekä käsin tehdyksi esteettiseksi tuotteeksi*
- *Rohkeus monipuoliseen ilmaisuun ilmapiirissä, jossa uskaltaa tehdä ja tarttua materiaaleihin*
- *Oman ja toisen työn arvostaminen*
- *Itsearviointitaitojen harjoittelu*
- *Lapsen taidesuhteen vahvistuminen ja käsityön näkeminen osana kulttuuria*
- *Luovan mielikuvituksen kehittyminen*
- *Havainto- ja keskittymiskyvyn harjoittelu*
- *Hienomotorististen taitojen harjoittelu*
- *Liike-, tila-, muoto- ja väritajun sekä avaruudellisen ajattelun vahvistuminen*
- *Tuntuman saaminen erilaisiin materiaaleihin, työvälineisiin sekä työskentelyprosessiin*
- *Työvälineistä huolehtiminen ja työrauhan kunnioittaminen*
- *Yhteistyötaitojen harjoittelu*
- *Taiteen terapeuttinen merkitys.*

(Lahden kaupunki, 2011.)

On hyvä, että opetussuunnitelmissa on huomioitu taiteen ja kulttuurin merkitys pienten lasten opetuksessa. Näin voidaan ainakin teoriassa taata taiteen opetuksessa tietty taso. Kaikki tarpeellinen on kirjoitettu ylös, joiden pohjalta varhaiskasvatuksen musiikin tai kuvataiteen ohjaaja voi luoda omat tulkintansa. Näiden tulkintojen perusteella ohjaaja luo omat opetussuunnitelmansa. Jotta opetussuunnitelmien tulkinnat eivät jäisi liian henkilökohtaisiksi, on tärkeää, että päiväkodeissa mietittäisiin esimerkiksi musiikin osa-alueen kattavaa yhteistä suunnitelmaa. Näin myös ohjaajan henkilökohtainen taakka hyvästä musiikinopetuksen järjestämisestä päiväkodissa keventyisi.

4 PÄIVÄKODIN JA MUSIIKKIOPPILAITOKSEN OPETUKSEN TASOSTA

4.1 Päiväkodin henkilökunnan musiikkikasvatukselliset valmiudet

Päiväkotien henkilökunnan musiikkikasvatuksellisista valmiuksista ja niihin vaikuttavasta opetuksen määrästä ovat kirjoittaneet Metropolian opiskelijat Chydenius ja Hänninen omassa oppinnäytetyössään. Heidän tekemänsä tutkimuksen perusteella neljä viidestä oli sitä mieltä, että päiväkodin henkilökunnan saama koulutus ei antanut riittävästi valmiuksia musiikkikasvatuksen toteuttamiseen päiväkodissa. Tekijöiden mukaan otos oli erittäin pieni, joten tulos on suuntaa antava. (Chydenius ja Hänninen, 2010). Myös Puhtilan haastattelututkimuksessa tuli esiin henkilökunnan kyvyttömyys esimerkiksi säästää musiikkikappaleita ja syyksi arveltiin nykyisten lastentarhanopettajien musiikkikoulutuksen vähäisyys (Puhtila, 2011.)

Esimerkiksi Turun yliopiston lastentarhanopettajan koulutuksessa annetaan varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetuksen ammatillisia valmiuksia antaviin opintoihin musiikkikasvatusopintoja ja kuvataidetta kumpaakin 4 opintopisteen verran. Vähäisestä taideaineiden opetuksesta huolimatta tutkintoa kuvaavassa opinto-oppaassa on sisältöosiossa sanottu muun muassa seuraavaa:

Keskeisinä työvälineinä ovat ilmaisu- ja taidekasvatuksen monipuolinen osaaminen sekä persoonallinen sitoutuneisuus ja herkkyyys toiminnassa eri-ikäisten lasten kanssa. Asiantuntija-ammattissa tieto ja taito ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa: tieto on ymmärrystä, kyky huomata ja oivaltaa työn keskeiset asiat, taito on muun muassa taitoa ohjata lapsiyksilöiden ja lapsiryhmien oppimista. (Turun yliopisto verkkosivut.)

Lastentarhanopettajien keskeisenä työvälineinä on ilmaisu- ja taideaineiden monipuolinen osaaminen. Miksi pakollisissa opinnoissa opetetaan sitten vain 8 opintopisteen verran taideaineita yhteensä? Sivuinemahdollisuuksiin on listattu Musiikkikasvatuksen perusopinnot 26 opintopistettä ja Kuvataidekasvatuksen perusopinnot 25 opintopistettä.

Koulutuskeskus Salpauksen Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon lähihoitajakoulutusohjelmasta löytyy ammattitaitoa täydentävästä tutkinnon osasta (yhteisistä opinnoista) Taide ja kulttuuri -oppiainetta 1 opintoviikko. Lisäksi kasvun tukemiseen ja ohjaamiseen sekä kuntoutuksen tukemiseen kuuluu sellaisia aineita kuin esimerkiksi luovan ilmaisun menetelmät, kuvallinen ilmaisu ja musiikki:

Taide ja kulttuuri

Tutkinnon osan jakautuminen opintojaksoihin:

Taide ja kulttuuri 1 ov

Tutkinnon osan valinnaiset lisäosat:

Ilmaisua ja draamaa 1 ov

Taide työvälineenä 1 ov

Taideprojekti 1-4 ov

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija

- *ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä*
- *osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää kouluyhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä*
- *ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä*
- *noudattaa kestävä kehityksen periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.*

(Koulutuskeskus Salpauksen verkkosivut.)

Erityisesti lähihoitajaopiskelijan taideopinnot ovat mielestäni vähäisiä. Työharjoittelujakson aikana opiskelija pitää erilaisia toimintatuokioita pienryhmille. Ohjaava työntekijä seuraa näitä tuokioita ja raportoi niistä myöhemmin lähihoitajan opettajalle. Päiväkodin työssä taidekasvatuksella on suuri merkitys. Taiteen avulla opitaan monenlaisia kasvuun, kehitykseen tai taiteisiin liittyviä asioita. Lapset itse ovat aktiivisina toimijoina aikuisen ohjaamassa tuokiossa, tai taidetta tuodaan tarjolle esimerkiksi konsertti- ja teatteriesitysten kautta. Taide on muodossa tai toisessa läsnä päivittäin päiväkodissa, ja sen vuoksi hoitohenkilökunnan saama taideaineiden opetus tuntuu riittämättömältä. Kattava taideaineiden opetus tuleville hoitajille olisi kirjoitettujen opetussuunnitelmien konkretisoimista. Näin hienot tavoitteet toteutuisivat käytännön tasolla. Nyt hoitajat oppivat suuren osan käytännön taideohjauksesta vasta työelämässä.

4.2 Musiikkipedagogin valmius opettaa päiväkodissa

Varhaisiän musiikkikasvatuslinjan koulutussisältö Lahden ammattikorkeakoulussa vuonna 2011:

Koulutuksen aikana opiskelija perehtyy erityisesti alle kouluikäisten lasten musiikkikasvatukseen ja erilaisten lapsi- ja perheryhmien tavoitteellisen ja elämyksellisen musiikkitoiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. Opiskelija saa myös valmiudet ohjata ikäihmisten musiikkitoimintaa. Tulevaisuuden työelämä tarvitsee monitaitoisia osaajia, joilla on hyvät viestintä-, verkottumis- ja vuorovaikutustaidot. Monipuolisten musiikkipedagogisten taitojen kehittämisen lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus laajentaa osaamistaan osallistumalla erilaisiin taide- ja kulttuuriprojekteihin ja monialaiseen yhteistyöhön kiinnostuksensa mukaan. Musiikin alan työelämän tulevaisuuden haasteisiin pyritään vastaamaan tukemalla opiskelijan kansainvälisyys-, innovaatio-, yrittäjyys-, palvelu- ja kestävä kehityksen -osaamista. Keskeisiä opintoja ovat:

- *monipuoliset instrumenttiopinnot*
- *varhaisiän musiikkikasvatus*
- *pedagogiset opinnot, erityisesti musiikkipedagogiikka*
- *säveltäminen, musiikinteorian ja musiikinhistorian opinnot*
- *luovan ilmaisun erilaiset työtavat ja taideintegraatio (musiikkiliikunta, kuvallinen ilmaisu, sanataide sekä nukke- ja lastenteatteri)*
- *monipuoliset opetusharjoittelukokonaisuudet erilaisissa musiikkikasvatuksen toimintaympäristöissä ja päiväkodeissa*

(Lahden ammattikorkeakoulun verkkosivut.)

Musiikkipedagogiksi valmistunut on musiikin ammattilainen, jonka yhtenä työympäristönä voi olla päiväkotitoiminta. Haasteena musiikin ammattilaiselle on päiväkodin kulttuurin ymmärtäminen ja sen sovittaminen omaan työhönsä. Suunnittelussa ja toteutuksessa huomioon otettavia asioita on paljon, johtuen päiväkodin toimintatavasta. Koko päiväkodin toiminta riippuu yhteisesti suunnitelluista ja sovitusta menettelytavoista ja aikatauluista. Lapset tulevat päiväksi hoitoon, jossa tehdään enimmäkseen samoja asioita kuin kotona: leikitään, syödään, ulkoillaan ja nukutaan. Lisäksi päiväkodissa järjestetään kasvua ja kehitystä tukevaa toimintaa tavoitteellisesti. Tähän kuuluvat varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmiin kirjatut tavoitteet kasvun eri osa-alueista, joihin sisältyy myös taiteen opetusta. Lapset eivät ole valikoituneet päiväkotitoimintaan vanhempien tai lasten itsensä osoittaman kiinnostuksen vuoksi,

kuten on laita harrastepohjaisessa musiikkileikkikoulussa. He ovat mukana päiväkodin arkisessa toiminnassa. Näin ollen joukko on todennäköisesti heterogeenisempi päiväkodissa kuin musiikkileikkikoulussa.

Joku lapsista on saattanut tulla hoitoon kuudelta aamulla, jolloin lapsi voi olla jo väsynyt tuokion aikana. Toisaalta päiväkodin toimintatuokioille otollinen aamupäivän aika on monelle lapselle parasta toiminta-aikaa vireystilan kannalta. Opetusympäristönä voi olla yhdistetty leikki-nukkumahuone, jossa ei ole pianoa ja liikkumiseen tarkoitettu tila on liian pieni.

Puhtilan opinnäytetyössä on haastateltu kiertävää musiikkipedagogia. Hänen kokemuksensa päiväkodissa järjestettävistä musiikkituokioista ovat pääosin hyviä. Eroavaisuuksiakin on, esimerkiksi näin:

Päiväkodeissa on useimmiten paljon musiikkia, mutta laulut ovat monimutkaisia sekä melodisesti että rytmisesti. Muskarissa laulut ovat yksinkertaisia, ja suunnittelu tehdään aina lasten oman musiikillisen tason mukaan. Kiertävä musiikkipedagogi. (Puhtila, 2011, 23.)

4.3 Millä eväillä musiikkia opetetaan päiväkodissa?

Varhaisiän musiikinopettajat ry (Vamo ry) on luonnehtinut musiikkileikkitoiminnan tarkoituksen seuraavasti: lapsen kiinnostuksen ja rakkauden herättäminen musiikkia kohtaan sekä musiikillisten perusvalmiuksien luominen ja kehittäminen pätevän opettajan johdolla. Päämäärä on sama varhaiskasvatussuunnitelmassakin. Missä määrin voidaan rinnastaa päiväkodin musiikkituokiot ja musiikkileikkikoulun järjestämät tuokiot? Onko opettajaksi pätevä myös hoitaja, joka ei ole opettaja (päiväkodissa esimerkiksi lastenhoitaja)? Minkä verran musiikinopetusta lastenohjaajan pitäisi saada, jotta hän voisi olla pätevä ohjaamaan musiikkituokioita lapsille? Vai ajatellaanko, että lastenohjaaja, esimerkiksi lähihoitaja, on pätevä musiikin opettaja, kun hän on valmistunut alalle? Ristiriita päiväkotimaailman ja esimerkiksi musiikkikoululaitosten järjestämän musiikin opetuksen välillä on ilmeinen. Toisaalta ristiriita esiintyy myös muussa lasten opetuksessa. Esimerkiksi voidakseen opettaa lapsille liikuntaa päiväkodissa, onko oltava itse ainakin jossain määrin koulutettu liikunnan alalle? Näillä eväillä mennään-periaate elää vahvasti päiväkodin arjessa. Opetettavista asioista ei voi tehdä kynnyskysymystä myöskään musiikissa.

Päiväkotien henkilökunta on yleensä valmis panostamaan työhönsä lasten edun vuoksi. Henkilökunta on ammattitaitoista, osaaminen on monipuolista ja henkilökunnan keskuudessa eri osaamisalueet ovat selvästi edustettuina. Toinen on hyvä toisessa ja toinen toisessa. Musiikillisia taipumuksia voi ja saa hyödyntää työssä. Toisaalta tilanne päiväkodeissa ja työn luonne on johtanut monien taitojen osaamiseen. Valmiita suunnitelmia ei juuri ole käytössä, vaan kukin opettaja tai hoitaja suunnittelee toimintatuokionsa itse. Tämä antaa toisaalta vapautta toteuttaa omaa taidekäsitystä, mutta toisaalta luo myös hyvin hajanaisen käytännön.

5 PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNAN KOKEMUKSIA MUSIIKIN OPETUKSESTA

5.1 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Saadakseni paremman käsityksen päiväkodin musiikinopetuksesta tein tutkimuksen päiväkodissa Lahdessa koko hoitohenkilökunnalle. Pyysin henkilökunnan täyttämään kyselylomakkeen (Liite1) lokakuun 2011 alussa. Otos oli 24, joista 19 vastasi. Vastausprosentti oli 79. Tutkimuskysymykset olivat kartoittavia ja pohdiskelevia. Ne liittyivät musiikkituokioiden suunnitteluun ja pitämiseen, tutkimukseen osallistuneiden saamaan koulutukseen sekä kuvataiteen ja musiikin integroimiseen. Kartoittavien kysymysten tulokset ovat määrällisiä, ja ne on ilmaistu myös prosenttein. Pohdiskelevien kysymysten vastaukset on kirjoitettu luettelomaisesti.

Tulokset ovat suuntaa antavia johtuen suppeasta tutkittavien joukosta. Jos tämä tutkimus olisi tehty useammassa päiväkodissa, olisi tuloksissa päästy laajempaan yleistettävyyteen. Tähän opinnäytetyöhön tutkimus tuo tällaisenaan tarvittavaa lisätietoa.

Tutkimuksessa on myös etnografisen tutkimuksen piirteitä, tutkin toimintatapoja omassa työssäni ja pyrin kehittämään toimintaa (esimerkiksi uudet integroidut tuntisuunnitelmat ja virikekuvat).

5.2 Tulokset

Kyselyyn vastasi 9 lastenhoitajaa (47 %), 8 lastentarhanopettajaa (42 %) ja 2 opiskelijaa (11 %), jotka olivat työharjoittelussa.

Musiikkituokioiden suunnittelu ja pitäminen

Kysymykseen suunnitteletko ja toteutatko päiväkodissa musiikkituokioita, sain vastaukseksi seuraavaa: 9 (47 %) suunnitteli ja toteutti musiikkituokioita päiväkodissa,

1 (5 %) ei pitänyt musiikkituokioita, 7 (37 %) kertoi pitävänsä pienimuotoisia musiikkituokioita, kuten aamupiirissä laulamista ja suunnittelemattomia musiikkihetkiä, ja 2 (11 %) oli suunnitellut, mutta ei vielä toteuttanut musiikkituokioita.

Musiikkituokioiden pitämisen mielisuus

Vastaukset siihen, oliko musiikkituokioiden pitäminen mieluisaa, painottuivat selkeästi kyllä- vastauksiin: 14 (74 %) vastasi kyllä, 2 (10 %) vastasi kyllä ja ei ja 3 ei vastannut kysymykseen.

Musiikkituokioiden pitämisestä ei pidetty seuraavista syistä:

- oma musiikillinen ilmaisu ei ole vahvaa
- kokemuksen puute
- epävarmuus
- nuottienlukutaidon puute
- laulutaidon puute.

Musiikkituokioiden pitämisestä pidettiin näistä syistä:

- lapset pitävät musiikkituokioista, nauttivat
- hauskoja yhteisiä hetkiä, yhteenkuuluvuuden tunne
- saa lapset mukaan, lasten heittäytyminen
- luo viihtyvyyttä ja mukavaa ilmapiiriä
- pienille lohtua
- uuden oppiminen
- lasten innostuneisuus
- lasten ilo
- oma innostuneisuus
- luovuus herää, iloinen energia
- leikin, musiikin ja soittamisen yhdistäminen
- musiikin keinot ovat rajattomat
- pienet ryhmät
- mieleinen, rikas toimintamuoto
- tykkään laulaa ja leikkiä
- musiikki lähellä sydäntä
- musiikki yhdistää, vaikka yhteinen kieli puuttuisi
- musiikin avulla voi kasvattaa
- sen avulla voi tehdä arkiset toimet mukavammiksi
- lapset hyviä laulajia.

Musiikkituokioiden suunnittelu ja valmistaminen

Onko sinulla tarpeeksi aikaa työaikana suunnitella ja valmistella musiikkituokioita?
Ajankäyttö-kysymykseen 8 (42 %) vastasi kyllä, 6 vastasi ei (32 %), 2 (10 %) vastasi vaihtelevasti ja 3 ei vastannut kysymykseen.

Tarvittavat materiaalit

Löytyykö päiväkodistasi tuokioihin tarvittavat materiaalit, esimerkiksi nuotit laulujen opettelua varten, soittimia? Tähän kysymykseen 16 (84 %) vastasi kyllä (kitaraa toivottiin) ja 3 ei vastannut kysymykseen.

Tiedot ja taidot

Kysymykseen, jossa pyydettiin pohtimaan omien tietojen ja taitojen riittävyttä musiikkituokioiden järjestämiseen, vastattiin seuraavasti: 9 (47 %) vastasi kyllä, 6 (32 %) vastasi ei ja 4 (21 %) epäili taitojaan ja toivoi lisäkoulutusta.

Koulutus

Oletko saanut ammattitutkintokoulutuksessasi riittävästi opetusta musiikkituokioiden pitämistä varten? 6 (32 %) vastasi kyllä, 12 (63 %) vastasi ei ja 1 ei vastannut kysymykseen.

Syitä riittämättömään omaan musiikinopetukseen vastanneiden mielestä olivat esimerkiksi seuraavat:

- huono opetus; liian vaikeaa, jolloin opetus ei mennyt perille ja oli merkityksetöntä
- liian heppoinen opetus; joitain tuttuja lastenlauluja laulettu
- liian vähän kursseja, ei tarpeeksi opetusta
- itse työ opettanut enemmän.

Täydennyskoulutus

Musiikin alan täydennyskoulutusta työpaikalla oli saanut 13 (69 %), 5 (26 %) ei ollut saanut täydennyskoulutusta työssään ja 1 ei vastannut kysymykseen.

Muita haasteita

Haastaviksi musiikkituokion pitämisessä koettuja asioita on lueteltu alla olevassa listassa.

- väärin laulaminen
- ei musikaalinen
- nuotinlukutaidon puute
- epävarmuus
- kokemattomuus
- kaikki mahdollinen
- lapsen osallistuminen, kiinnostuksen ylläpitäminen
- pienet tilat
- ikätaso ja valmiudet
- uusien laulujen löytäminen
- soittaminen
- ryhmän hallinta.

Kenen tehtävä?

Kysymykseen siitä, pitäisikö päiväkodin koko hoitohenkilökunnan pitää musiikkituokioita, 12 (63 %) vastasi kyllä, 6 (32 %) vastasi ei ja 1 ei vastannut kysymykseen.

Kysymykseen siitä, pitäisikö päiväkodin koko hoitohenkilökunnan pitää liikuntatuokioita, 15 (79 %) vastasi kyllä, 3 (16 %) vastasi ei ja 1 ei vastannut kysymykseen.

Kyllä -vastanneet olivat sitä mieltä, että musiikki- ja liikuntatuokioiden ovat osa päiväkodin toimintaa, jolloin kaikki, joille vastuualue on jaettu ryhmässä, pitäisivät tuokioita. Toki ohjaajien oma kiinnostus ja suuntautuneisuus voidaan ottaa huomioon vastuualueita jaettaessa, mutta kaikki voisivat olla tavalla tai toisella mukana. Pedagoginen vastuu olisi lastentarhanopettajilla.

Ei- vastanneiden mielestä musiikkituokioiden pitäminen he, jotka paremmin sen osaavat.

Kuvataiteen integrointi musiikkiin

Kuvataidetta yhdisti 13 (68 %) musiikkituokioihin. 2 (11 %) ei yhdistänyt kuvataidetta ja musiikkia, ja 3 (16 %) vastasi, että näitä taidemuotoja voisi hyvin yhdistääkin. 1 ei vastannut kysymykseen.

Kaikki kyllä-vastanneet olivat toteuttaneet musiikkimaalausta tai esimerkiksi kuvallista ilmaisua kuullusta konsertin jälkeen. Lisäksi laulujen havainnollistamista kuvin tai kuvakortein oli käytetty. Myös uusia ideoita kuvataiteen ja musiikin yhdistämisen toteuttamiseen tuli esille, esimerkiksi ajatus, että ensin toteutetaan kuvallisesti joitain hahmoja, jotka voi sitten ottaa musiikkituokioon mukaan.

Kuvataiteen integroinnin sopivuus

Kysymykseen siitä, sopiiko kuvataide musiikkituokioiden yhteyteen, 16 (84 %) vastasi kyllä, 2 (11 %) vastasi ehkä ja 1 ei vastannut kysymykseen.

5.3 Yhteenveto

Suunnitelmallisten ja suunnittelemattomien musiikkituokioiden pitäminen tuntuu jakautuvan suunnilleen puoliksi. Jotkut pitävät molempia eli käyttävät pienimuotoisesti musiikkia opetuksen ja kasvatuksen apuvälineenä ja tunnelman kohottajana sekä suunnittelevat kokonaisia pitkiä tuokioita. Vastauksista sai sen kuvan, että henkilökunta osaa arvostaa erityisesti pieniä laulu- ja soittohetkiä, jotka vaativat vähemmän valmistelua; ne vaativat lähinnä luovuutta ja joidenkin laulujen osaamista.

Syyt siihen, miksi musiikkituokioiden pitämisestä ei pidetty, liittyivät epäilykseen omien kykyjen puutteellisuudesta. Vastauksissa ei tullut esille muita syitä, mikä on mielestäni merkille pantavaa. Tämän tutkimuksen perusteella omien musiikillisten kykyjen kehittäminen sekä erityisesti uskon lisääminen omiin selviytymismahdollisuuksiin voisi olla tarpeellista. Syitä siihen, miksi musiikkituokioita oli mukava pitää, löytyi enemmän ja monipuolisemmin. Näissä vastauksissa oli huomionarvoista se, että ohjaajien kokemusten mukaan lapset nauttivat musiikista. Lasten kokemus puolestaan kannusti ohjaajia tuokion pitämisessä. Saman vastaajan vastauksissa saattoi olla toisaalta omien musiikkikykyjen vähättelyä ja toisaalta erityisen positiivista suhtautumista ja uskoa musiikin opettamiseen.

Päiväkodin kiireellinen työtahti tuli esille kysymyksessä, jossa käsiteltiin suunnitteluun käytettävää aikaa. 32 prosenttia vastanneista ilmoitti, että suunnittelu-aikaa päiväkodissa ei ole.

Riittämättömästi musiikinopetusta ammattikoulutuksessa saaneiden lukumäärä oli suuri, jopa 63 prosenttia. 53 prosenttia epäili omia musiikillisia tietojaan ja taitojaan tai ilmoitti niiden

puuttumisesta. Tämä tutkimus vahvistaa käsitystä musiikin riittämättömästä opetusmäärästä varhaiskasvatusalalla. Lisäksi tämän tutkimuksen perusteella musiikin opetuksen laadussa olisi parantamisen varaa. Täydennyskoulutusasiat tuntuivat olevan kohdallaan. Monet olivat saaneet täydennyskoulutusta, tai sitä oli ainakin tarjolla kaikille halukkaille.

Musiikinopetuksen haasteet olivat samoja kuin kohdassa, jossa kysyttiin, miksi et pidä musiikkituokioiden pitämisestä. Syyt painottuivat omaan osaamattomuuteen tai sen kokemiseen. Puutteita koettiin sekä musiikillisissa että pedagogisissa taidoissa.

Vastanneiden kynnys liikuntatuokioiden pitämiseen oli matalampi, useampi olisi ollut valmiimpi pitämään liikuntatuokion musiikkituokion sijaan. Osasta vastauksista ilmeni, että musiikkia pidetään jotenkin erityisenä taitona, ja esimerkiksi liikuntatuokioiden pitämiseen vastaavaa taitoa ei tarvita.

Kuvataiteen todettiin sopivan musiikkituokioiden yhteyteen. Eräistä vastauksista sai sen käsityksen, että kuvataidetta ei yhdistetä riittävästi musiikkiin. Vastausten perusteella keinot ja työtavat kuvataiteen yhdistämisestä musiikkiin eivät vaikuttanut kovin monipuolisilta. Lähinnä oli käytetty musiikkimaalausta. Lähes kaikkien vastanneiden luottamus kuvataiteen mahdollisuuksiin osana musiikkituokiota oli vahva.

6 MUSIIKIN JA KUVATAITEEN OPETUKSEN SUUNNITELMA

6.1 Yleistä

Pyrin työni loppupuolella antamaan eväitä musiikkituokioiden pitämiseen. Musiikkituokiosuunnitelmat on esitelty Liitteessä 2. Tuokioita on yhteensä 16 syyslukukaudeksi. Tuokiot on suunnattu esikoululaisille eli 5–7-vuotiaille lapsille. Tuokiot on ajateltu pidettäväksi kerran viikossa puolesta tunnista viiteenkymmeneen minuuttiin. Sopiva lapsiryhmän lukumäärä on noin kahdeksan lasta. Vaihtelua määrissä voi olla ja sitä esiintyykin, johtuen päiväkodin pienryhmäjärjestelyistä toiminnan kannalta parhaan tuloksen saavuttamiseksi. Luonnollisesti myös lasten poissaolot vaikuttavat osallistujamäärään.

6.2 Sisältö

Kunkin tuokion alussa on kerrottu tuokion teema ja musiikillinen tavoite. Tavoite käsitteenä on ymmärretty laajasti ajatellen musiikkikasvatuksen tavoitteita yleensä, jolloin tuokion tavoite voi olla esimerkiksi yhteismusisoinnin ja –leikin sujuminen. Teemat linkittyvät esikoulun yleisiin teemoihin, esimerkiksi esikoulussa käytettävän opetusmateriaalin aiheisiin. Luonto ja vuodenaikojen vaihtelut on otettu aihevalinnassa yhdeksi keskeiseksi suunnannäyttäjäksi. Esiopetuksen musiikin kokonaissuunnitelma on huomioitu sisällössä: tuokiot sisältävät kuuntelua, laulamista, soittamista ja musiikkiliikuntaa. Myös kuvataide on otettu esille yhtenä alueena. Sitä on kokemukseni mukaan käytetty vähemmän osana päiväkodin musiikkitoimintaa.

Lasta ohjataan kuuntelemaan ohjaajan ääntä, muiden lasten ääntä sekä omaa ääntään. Kuunnellaan esimerkiksi hiljaisuutta, soittimien ääniä, äänitteitä ja ympäristön ääniä. Kuunnellaan ja eläydytään tai analysoidaan kuultua. Laulamissa myös kuuntelulla on merkittävä osuus. Oman äänen kuuleminen ja sen kuulemiseen ohjaaminen on tärkeää hyvän lauluäänen aikaansaamisen kannalta. Ohjaajan omaan ja lasten laulutapaan ja äänenkäyttöön tulee kiinnittää huomiota. Lapsi tuottaa erilaisia ääniä, jolloin hän keksii mielikuvituksellisia tapoja tuottaa ääniä: näin lapsen mielikuva omasta äänestään monipuolistuu. Tehdään erilaisia harjoituksia, esimerkiksi so-mi-harjoituksia, joissa ohjataan lasta huomaamaan korkeampi ja matalampi sävel.

Sanarytmitaputuksessa kehonsoitin ja rytmiharjoitus yhdistyvät. Kehonsoittimia käytetään muutenkin paljon, jotta syke löytyisi ja vahvistuisi. Rytmisoittimien käyttö on lapsista hauskaa. Lisäksi lapsi voi jo ajatella osaavansa soittaa, kun hän naputtaa kappaleen perusrytmiä soittimellaan. Soittimiin tutustuminen on yksi tavoite.

Musiikkiliikunnalla on tärkeä rooli lapsen keskittymisen kannalta. Lapsi haluaa liikkua luontaisesti, ja liikkeen kanavoiminen musiikkiin auttaa häntä oppimaan. Ohjaajan onni on, että lapset normaalisti innostuvat liikunnallisista leikeistä. Liikutaan eläytyen: lorut, laululeikit, roolileikit ja tanssit voivat toimia liikuttajina.

Kuvia voi käyttää musiikkituokioiden yhteydessä. Valmiita teemakuvia esimerkiksi syksystä voi käyttää hyödyksi aiheeseen motivoinnissa, keskustelun tukena, erilaisissa arvaus- ja keksimisleikeissä, oman äänen tuottamisessa sekä kuuntelun pohjana. Joihinkin kuviin piirretään lisää, niitä siis muokataan. Lasten tekemät kuvataidetyöt täytyy mitoittaa ajankäyttöön. Musiikkituokio saattaa helposti muuttua kuvataidetuokioksi, jos työ on kovin aikaa vievä. Kuvataidetyön voi suunnitella toki myös pitkäkestoiseksi, tunnin tai useamman tunnin kestäväksi projektiksi. Osan kuvataidetoista voisikin toteuttaa omina kuvataidetuokiaina, jotka liittyyisivät musiikkituokioiden kanssa teemallisiksi kokonaisuuksiksi päiväkodin muun aihepiirin mukaisesti. Joidenkin tuntisuunnitelmien yhteyteen on lisätty jatkotyöskentelymahdollisuus alalaitaan.

6.3 Rakenne

Tuokio alkaa samalla alkulaululla. Myös loppulauluna toimii ennalta mietitty laulu. Tämä järjestely selkeyttää tunnin rakennetta ja luo turvallisen olon lapsille, kun he tietävät miten tuokio alkaa ja päättyy. Alkulaulua on mahdollista varioida, kun se on opittu hyvin. Esimerkiksi erilaiset liikkeet tuovat vaihtelua. Loppulaulunkin voi vaihtaa, tai sitä voi varioida tarpeen mukaan, jos kyllästymisen merkkejä kauden edetessä ilmenee.

Tuokio etenee motivoinnin kautta lauluun. Opetus voi tapahtua monella tavalla. Tärkeää on muistaa, ettei lapsia voi istuttaa pitkään paikallaan, vaan liikuntaosuuksia pitää laittaa väliin sopivasti. Opettajan tuntoaistien pitää olla hereillä muutenkin; suunnitelmaa ei ole tarkoitus seurata orjallisesti, mikäli se ei suju. Ohjaajan kannatta käyttää omaa mielikuvitustaan, tuntisuunnitelmia toteuttaessaan. Tuokion loppupuolella on rentoutus, joka voidaan toteuttaa esimerkiksi kuvataidetyönä. Rentoutus voi myös tapahtua rauhallisesti liikkuen tai

maaten. Tuokion aihe ja laulut toistuvat kahdella tai kolmella tunnilla. Mukaan otetaan kuitenkin aina jotain uutta, toteutusta vaihdellaan. Lapsille itselleen annetaan mahdollisimman paljon osallistumismahdollisuuksia. Esimerkiksi omien sanojen keksiminen on esikoululaisten mielestä hauskaa.

Laulujen nuotit ja sanat löytyvät laulukirjoista, jotka on mainittu laulujen kohdalla. Jos lauluun ei ole suoraa viitettä, laulu on esitetty solmisaationimien tuntisuunnitelmassa. Solmisaatioista on käytetty alkukirjainta: d=do, r=re, m=mi, f=fa, s=so, l=la ja t=ti. Iso kirjain tarkoittaa neljäsosanuottia, pieni kirjain kahdeksasosanuottia ja X =neljäsosatauko.

6.4 Toimivuus ja arviointi

Olen testannut musiikin tuntisuunnitelmat lahtelaisen päiväkodin esikoululaisilla lukuvuonna 2010–2011. Musiikin tuntisuunnitelmien laatiminen ja toteutus jatkui koko esikouluvuoden. Sisältöä tai opetustapaa on muutettu, mikäli puutteita tai muutostarvetta on ilmennyt. Kukin lapsiryhmä on yksilöiden summa, jossa ryhmädynamiikalla on valtava merkitys. Onkin mahdotonta, että tuntisuunnitelmat voisi toteuttaa aina samalla tavalla. Myös opettajan persoonallisuus ja esimerkiksi omat erityistaipumukset vaikuttavat siihen, millainen tunnistu muodostuu.

Testaamieni tuntisuunnitelmien lisäksi on esikoulun lastentarhanopettaja testannut yhden musiikkituokiosuunnitelman syksyllä 2011 päiväkodin esikoululaisilla. Haastattelin häntä testaamisen jälkeen. Hänen mielestään suunnitelmaa oli helppo seurata paperista, vaikka etukäteistietoa asioista ei ollut. Kunhan viitteet nuotteihin, äänitteisiin ja muuhun tarvittavaan materiaaliin vain olivat tarkat, tunnin valmisteleminen sujui. Kaikki tarvittava oheismateriaali löytyi päiväkodista. Hänen mielestään ei ollut outoa seurata toisen suunnitelmaa, koska se oli sopiva esikouluikäisille lapsille. Hän kuitenkin jatkoi, että vaikka hän seurasi tunnin suunnitelmaa tarkasti, käytännössä suunnitelmia tulisi varmasti toteutettua soveltaen niitä kulloisiinkin tilanteisiin sopiviksi sekä omien mieltymysten mukaisesti. Hän sanoi, että lapset pitivät kovasti useimmista tehtävistä. Tuokion pituus oli hänen mielestään sopiva.

Koko vuoden esikoulussa pitämistäni musiikkituokioista jäi positiivinen vaikutelma. Lapset olivat innostuneita ja kiinnostuneita oppimisesta ja toiminnasta. Vuoden aikana osallistuminen ja lasten mielenkiinto musisointia kohtaan kasvoi. Kuvataiteen integrointi oli erittäin hyvä kokemus. Usein musiikkituokiolla tehtävä kuvataidetyö hiljensi lapset

keskittymään täysillä tekemiseensä. Monien aistien käyttäminen sekä monipuolinen ja toiminnallinen asiaan perehtyminen innoittivat kuvataidetyöhön ryhtymistä.

Suunnitelmallisuus luo laatua opetukseen. Suunnitelman avulla ohjaaja tulee ottaneeksi erilaisia elementtejä musiikkituokioihin, rakenne selkeytyy ja tunnin intensiivisyys pysyy.

7 KUINKA SOIKAAN KUVATAIDE?

Kun lapsi poimii syksyisen lehden maasta, hän poimii sen kuin aarteen. Se on oma aarre, älä ota sitä, tai otat pois sen lumon. Se on kaunis, väriä täynnä. Se voi soida omaa pientä sinfoniaansa. Sen hän imee äkkiä kokemusmaailmaansa, mutta pian lehti haluaa lentoon. Käsi ojentuu ja pyörii vimmatusti, suusta tulee suhinaa... voimakkaasti ja vaimentuen. Lopuksi voi vielä ilmoille kajahtaa: Lehdet lentää, lehdet lentää ja jalat vie tanssiin...

Edellisessä kuvaan tilannetta, jossa lapsi mielestäni integroi taiteita: kuvataidetta, musiikkia ja jopa tanssia. Eihän hienolta kalskahtavassa sanassa, taideintegraatio, ole pohjimmiltaan muusta kysymyskään kuin siitä, mitä lapsi luonnostaan tekee.

Yhdistäessäni tuokioilla kuvataidetta musiikkiin minua hämmästyttää lasten keskittymisen intensiivisyys. Kuinka helppoa lasten on keksiä kuvasta ääniä, ja kuinka helppoa on kuvata ääniä väreillä tai muodoilla. Lapsille on selvää, miltä ääni näyttää: elämys antaa muodon. Jo pelkkä piste on lyhyt ääni, viiva on jo viivan pituinen ääni. Kuvataiteen ja musiikin ilmenemismuotoja on kuvattu ja pohdittu muun muassa kirjassa "Musiikista kuvaan ja kuvasta musiikkiin": musiikin ja visuaalisten elementtien vastaavuudet ovat subjektiivisia ja mielikuviin perustuvia kokemuksia musiikillisessa mielenmaisemassa (Ruokonen & Virkkala 1997, 266).

Piirtäessään ja keskittyessään lapsi vaipuu omaan mielikuvitusmaailmaansa. Näin kuvataide parhaimmillaan toimii myös rentouttavana työtapana. Musiikin soidessa ja luodessa tietynlaista haluttua tunnelmaa lapsi saa olla oma itsensä; ehtivimmätkin lapset uppoutuvat mieluisaan toimintaan.

Annika Mäki-Ikola on opinnäytetyössään käsitellyt taideintegraatiota musiikkileikkikoulussa. Hän päätyi siihen tulokseen, että kuvataide tukee vahvasti musiikillisten asioiden oppimista. Hän tosin kritisoi ajan puutetta joidenkin kuvataidetoimien toteuttamisessa musiikkituokioiden yhteydessä. Hänen mielestään, kun työstetään musiikkia kuvallisin keinoin, tavallisen musiikkileikkikoulutunnin pituus ei siihen riitä. (Mäki-Ikola, 2009.)

Olen samaa mieltä Mäki-Ikolan kanssa edellisestä. Usein musiikkituokioon sisällytetty kuvataidetyö, useimmiten piirustus, jää kesken ajan puutteen vuoksi. Lapset rapsuttavat hätäisesti paperiin jotain, jolloin taiteellinen kokemus voi jäädä kiireen varjoon. Sen vuoksi onkin tärkeää, että myös kuvaamataito-osuus suunnitellaan hyvin ja sille varataan riittävästi aikaa.

8 POHDINTA

Opetussuunnitelma on aina tekijänsä näköinen. Suunnitelma lähtee omista kokemuksista, taidoista ja päämääristä. Suunnitelmaan vaikuttaa tekijän lisäksi kohde ja ympäristö. Senpä vuoksi hyväkään suunnitelma ei välttämättä toimi aina ja kaikissa tilanteissa. Monimutkaisen kokonaisuuden vuoksi olisikin helpointa, että jokainen lastenohjaaja tekisi omat suunnitelmansa. Kun on itse miettinyt kokonaisuuden, nähnyt vaivaa hakea opeteltavat laulut, opetellut laulut, soitot ja leikit sekä valmistellut tunnin, tuokion pitäminen tuntuu helpommalta, ja siitä tulee luonteva.

Miksi sitten tämä opinnäytetyö koostuu tuntisuunnitelmista? Musiikkituokioiden pitämisestä ja musiikin opetuksesta varhaiskasvatuksessa kirjoittaneet Hongisto-Åberg, Lindberg-Piironen ja Mäkinen ovat tehneet kirjan *Musiikki varhaiskasvatuksessa* (1994), jossa kerrotaan hyvin kattavasti kaikki asiaan kuuluva. Lisäksi nuottijulkaisuja, äänitteitä ja muuta materiaalia on musiikkikasvatuksen alalta. Onko siis tarvetta enää tämän tyyppiseen opinnäytetyöhön?

Pyrin tällä opinnäytetyöllä avaamaan musiikin varhaiskasvatuksen haasteita nimenomaan päiväkodissa. Joka ryhmä ja joka ikätaso vaatisi yhtäläillä omat musiikin opetussuunnitelmansa. Pelkästään valtakunnalliset ja kunnalliset suunnitelmat eivät riitä, vaan päiväkoteihin ja ryhmiin tarvittaisiin omat hyvät suunnitelmat. Nyt käytäntö on luvattoman hajanainen.

Tämä esikouluun suunnattu suunnitelma on tehty esimerkinomaisesti. Ainakaan itse en ole saanut silloisessa päivähoitajakoulutuksessa selkeää opetusta tai esimerkkiä siitä, miten tunnit kannattaisi rakentaa. Kun työelämään mennään, jäädään melko yksin pohtimaan sitä, minkälaista toimintaa ohjaajalta vaaditaan. Lisäksi mukana on kuvataidetta, koska minua kiinnostaa erityisesti kuvataiteen yhdistäminen musiikkiin.

Lapsia oppii opettamaan lapsia opettamalla ja hoitamalla. Oma koulutus on tietenkin tärkeää ammatillisten perusvalmiuksien saavuttamiseksi. Erityisesti täydennyskoulutukseen kannattaa pyrkiä oman ammattitaidon ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Tärkeintä on kuitenkin oikeanlainen asenne työhön. Lasten kanssa toimiessa on hyvä säilyttää omaa lapsenmielisyyttä. Rohkeus heittäytyä ja keksiä uutta auttaa suunnittelussa. Aikuisesta hulluimmiltakin tuntuvat ideat ovat kokeilemisen arvoisia, jos ajattelee lasten pitävän niistä. Toivottavasti se vanhakantainen ajattelu on hylätty, jolloin ammattikoulutuksessa opetettiin,

ettei kannata laulaa tai soittaa, jos ei osaa. Hyvään pedagogiikkaan kuuluu kannustava ja hyväksyvä kasvatusilmapiiri. Kaikki, jotka laulavat lasten kanssa tai lapsille, osaavat laulaa.

Jatkotutkimuksena voisi taitava kasvatustieteilijä tehdä kattavan tutkimuksen päiväkotien tämän päivän musiikkikasvatuksesta, jolloin tulokset olisivat paremmin yleistettävissä. Tutkia voisi erityisesti Suomen päiväkodeissa laadittuja varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmia ja sitä, miten niissä esitetään musiikinopetus. Laaja seurantatutkimus olisi myös paikallaan. Nykyisin opiskellaan paljon myös aikuisena, jolloin työelämästä on jo kertynyt näkemyksiä ja kokemuksia. Todellisia asiantuntijoita, jotka löytynevät käytännön työtä lasten parissa tekevästä, pitäisi käyttää hyväksi tutkimusta tehtäessä.

Asioilla on ainakin ne kolikon kaksi puolta, ja mielestäni varhaiskasvatuksessa ne ovat taide ja huolenpito. Lastenhoitoalan koulutuksen suunnittelijoiden tulisi lukea tähän mennessä päiväkodin musiikkikasvatuksesta tehtyjen tutkimusten tuloksia ja tulkita ne niin, että taideaineiden opetusmäärää lastenhoitoalan ammattikoulutuksessa lisättäisiin ja laatua parannettaisiin esimerkiksi yhteistyössä taideoppilaitosten kanssa.

LÄHTEET

Kirjallisuuslähteet

Chydenius, H. & Hänninen, A. 2010. Musiikki kasvattaa elämään – varhaisiän musiikkiopettaja päiväkodissa. Opinnäytetyö. Metropolia-ammattikorkeakoulu.

Hongisto-Åberg, M., Lindberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1994. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Hip hoi, musisoi!. Espoo: Fatzer Musiikki.

Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2000. Elämyksen alkupolulla: lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: Finn Lectura.

Karppinen, S., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous: 4-8 -vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Helsinki: Finn Lectura.

Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2005. Taidon ja taiteen luova voima. Kirjoituksia 9-12 – vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta. Tampere: Finn Lectura.

Marjanen, K. 2009. Musiikkikasvatus: Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Lohuvuori, J., Paananen, p. & Väkevä, L. (toim.) Jyväskylä: Suomen musiikkikasvatusseura –FISME ry, 385 – 405.

Mäki-Ikola, A. 2009. Taideintegraatio musiikkileikkikoulussa. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Paasolainen, T. 2009. Pienestä laulusta iso ilo. Uusia lastenlauluja, virikkeitä musiikkihetken suunnitteluun. Toinen painos. Helsinki: Multiprint.

Puhtila, K. 2011. Mitä jos päiväkodissanne olisi oma muskari? Pohdintaa muskarin mahdollisuuksista päiväkodissa esimerkkinä Tammelan alueen päiväkodit. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikin koulutusohjelma.

Puurula, A. (toim.). 1998. Taito ja taideaineiden opetuksen integrointi: kokemuksia, käytäntöjä, teoriaa. Helsinki: Hakapaino.

Tella, S. (toim.) teoksessa Media nykypäivän koulutuksessa. Ruokonen, I. & Virkkala, S. 1997. Musiikista kuvaan ja kuvasta musiikkiin. Eheyttävää taidekasvatusta lastentarhanopettajan koulutuksessa.

Tiusanen, E. 2008. Musiikki osana esteettistä kasvatusta. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.): Pedagogiikan palikat. Helsinki.WSOY.

Elektroniset lähteet

Koulutuskeskus Salpauksen verkkosivut. Opetussuunnitelma 120 ov, Sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto. Lähihoitaja. 2010. [Viitattu 29.11.2011]. Saatavissa

http://opetussuunnitelma.salpaus.fi/ops2010/nettiversiot/Sosiaali_terveys.pdf

Lahden ammattikorkeakoulun verkkosivut. Musiikki ja Draamainstituutti, Musiikkipedagogi AMK/ Varhaisiän musiikkikasvatus. [Viitattu 31.10.2011]. Saatavissa

<http://www.lamk.fi/musiikki/haku.html?action=nayta&kurssiid=78>

Lahden kaupunki. 2011. Lahden kaupungin esi- ja alkuopetuksen opetussuunnitelma, 2002. [Viitattu 31.10.2011]. Saatavissa

<http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/CFB7772753337A9EC225759300201807>

Lahden kaupunki. 2011. Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2005. [Viitattu 31.10.2011].

Saatavissa <http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/41D78E66F084E0FCC225759F002B469C>

Niikko, A. 2004. Esiopetuksen pitkä taival. Esiopetuksen yhtäläisyydet, eroavuudet ja

murrokset. [Viitattu 31.10.2011]. Saatavissa <http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/esiopetus2/luku40.htm>

Opetushallitus. 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2010. Taide ja kulttuuri. [Viitattu 31.10.2011]. Saatavissa

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/esiopetus

Opetushallitus 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet

2005. Varhaisiän musiikkiopinnot. [Viitattu 31.10.2011]. Saatavissa

http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taiteen_perusopetus

Turun yliopiston verkkosivut. Opinto-opas Kasvatustieteiden tiedekunta 2011 – 2013.

Lastentarhanopettajan koulutus, KK. [Viitattu 29.11.2011]. Saatavissa

<https://nettiopsu.utu.fi/opas/tutkintoOhjelma.htm?rid=8918&uiLang=fi&lang=fi&lvv=2011>

Nuotti- ja runojulkaisut

Alho, E., Hautsalo, H. & Perkiö, S. 1994. Vauvojen laulun aika. Toinen painos. Porvoo: WSOY, 104.

Barić, M. (toim) 2005. Lauluja. Nukketeatteri Sampo ja Lastenkeskus. Jyväskylä: Gummerus, 10, 37, 42.

Hongisto-Åberg, M., Lindberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1991. Hip hoi, musisoi!. Toim. Päivi Kerola. Espoo: Fatzer Musiikki, 57, 76, 78-79, 84, 116,117,119,143.

Kaikkonen, M., Ollaranta, R., Simojoki, M. & Sapanen, S. 2000. Olin laulukirja. Toim. Maarit Pyötsiä. Keuruu: Otava, 98, 105.

Kari, V. (toim.) 2009. Kultainen lastenlaulukirja. Helsinki: F-Kustannus, 175.

Kivelä-Taskinen, E. 2008. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. 4. Painos. Espoo: Multiprint, 96,140,177.

Kunnas, K. 1997. Tiitiäisen pippurimylly. Yhdeksäs painos. Porvoo: WSOY, 28-30.

Laaksonen, L. & Salo, M. 1983. Lystiä leikkiä. Perinnettä ja perinneleikkejä. Mannerheimin Lastensuojeluliitto P-julkaisusarja N:o 13. Toim. Anna-leena Välimäki. Porvoo: WSOY, 64.

Leinonen, A. 2003. Hiljainen hyönteinen. Tampere. Tuletar ja Helsinki Opikse, 20-21,46, 56, 76.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1995. Muksut musisoimaan . Viisikielisen kanteleen soitto-opas.1.-2. painos. Keuruu: Otava, 6-12, 28-30, 78, 92.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1980. Musiikkia muksuille. Toim. Anneli Pitkänen. Toinen painos.Keuruu: Otava, 20,159,243.

Rasmussen, H. 1964. Ykkösen ratikka. Børnerim-kokoelmasta valikoinut ja suomentanut Jukka Parkkinen. Porvoo: WSOY.

Äänitteet

Alho, E., Hautsalo, H. & Kangasniemi, I. 2005: Ihanaa kun pelottaa. Kuinka soikaan sininen? Taiteen monet kasvot esi- ja alkuopetuksessa. WSOY.

Alho, E., Hautsalo, H. & Perkiö, S.1996: Auto. Kuuntelun aika cd 1. WSOY.

Alho, Hautsalo & Perkiö, 1993: Röntärokki. Vauvojen laulun aika -kasetti.WSOY.

Barić, M., 2001: Piparkakkutalo. Oi limoa oi valo! Joulukuun lauluja. Nukketeatteri Sampo.

Beethoven, 2000: Moonlight Sonata. Lapselleni- iltahetki cd 2. Naxos.

Helsingin konservatorio, 2003: Käynti. Limusiini. CD-Linja Oy.

Helsingin konservatorio, 2003: Tauon paikka. Limusiini. CD-Linja Oy.

Helsingin konservatorio. 1998: Kohti korkeuksia ja Vesiputous. Tassutellen ja tanssien. CD-Linja Oy.

- Kivelä-Taskinen, E. 2008. Ferrari. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Kultanuotti.
- Kivelä-Taskinen, E. 2008. Hokitika. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Kultanuotti.
- Kivelä-Taskinen, E. 2008. Loistoporukka. Rytmikylvyn Pikku-kuplat. Kultanuotti.
- Lasten musikantti, 2001: Paimenen syyslaulu. Oli oli olio cd 2. Otava.
- Lasten musikantti, 2001: Sillälaila tällälaila. Oli oli olio cd 2. Otava.
- Poptorin parhaat kokoelmalevy joulumusiikkia, 1998: Hei tonttu-ukot hypikää – On tontulla punalakki. Lasten joulu. Poptori.
- Ravel, 2000: Pavane pour une enfante defunte. Lapselleni –kehtolaulu cd 1. Naxos.
- Rimsky-Korsakov, 2000: Hindu Song from Sadko. Lapselleni- iltahetki cd 2. Naxos.
- Satie, 2000: Gymnopedie No 2. Lapselleni- kehtolaulu cd 1. Naxos.
- Taipale, R. & Kuoppamäki, J., 2001: Kulkuset. Jouluparaati. Musiikkijakelu.
- Tavi, L. 2003: Leppäkertun itku. Hiljainen hyönteinen. Tuletar.
- Tavi, L. 2003: Sumu maalaa hopeaa. Hiljainen hyönteinen. Tuletar.
- Tavi, L. 2003: Tupsutoukka kehrääjä. Hiljainen hyönteinen. Tuletar.
- Tavi, L. 2003: Vehnäpelto. Hiljainen hyönteinen. Tuletar.
- Tchaikovsky, 2000: June. Bacarolle from the Seasons. Lapselleni – iltahetki cd 2. Naxos.
- Tharmaratnam, F., 2010: Pii pii pikkuinen lintu. Piilometsän säveliä. Musiikki ja kulttuurikeskus VERSO.
- Uotila, A. & V., Ahvo, E. & Jousikvartetti Makkonen. 2009: Kothbiro. Vilharmoonikot. Nova Records.

HYVÄ PÄIVÄKODIN LASTENHOITAJA/LASTENTARHANOPETTAJA/ALAN OPISKELIJA

Opiskelen Lahden ammattikorkeakoulussa Musiikki- ja draamainstituutissa Varhaisiän musiikkikasvatuksen linjalla musiikkipedagogiksi. Teen opinnäytetyötä, jonka teoriaosuutta varten tarvitsen lomakkeessa kysytyjä tietoja. Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä yksi helposti seurattava ja toteutettava suunnitelma lähinnä esikoulun musiikkituokioiden pitämistä varten syyslukukauden ajaksi. Opinnäytetyön tavoitteena on auttaa esimerkiksi päiväkodissa työtään aloittavaa musiikkituokioiden suunnittelussa.

Tutkittaviksi on valittu päiväkodin koko hoitohenkilökunta tutkimuksen ajankohtana. Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan ohessa olevaan kyselylomakkeeseen. Vastaaminen on vapaaehtoista ja antamanne vastaukset käsitellään siten, että Teidän henkilöllisyytenne ei tule kenenkään tietoon. Opinnäytetyölle on saatu siihen vaadittava tutkimuslupa.

Opinnäytetyön ohjaajana toimii opettaja Marja Vuori Lahden ammattikorkeakoulun Musiikki- ja draamainstituutista. Täytettyänne kyselylomakkeen olkaa hyvä ja palauttakaa se 07.10.2011mennessä tutkimuksen teettäjälle. Mikäli Teillä on kysyttävää tai haluatte saada lisätietoa tutkimuksesta, voitte ottaa yhteyttä minuun.

Kiitos etukäteen vastauksistanne!

Tarja Arminen

1. Oletko lastenhoitaja, lastentarhanopettaja vai alan opiskelija?

Liite 2/3

2. Suunnitteletko ja toteutatko päiväkodissasi musiikkituokioita lapsille?

2a. Jos vastasit kyllä, jatka kysymyksiin vastaamistasi.

2b. Jos vastasit en, haluaisitko pitää musiikkituokioita?
(Jatka vastaamista kysymysnumeroihin 6-9!)

3. Pidätkö musiikkituokioiden pitämisestä?

3a. Jos vastasit en, miksi et? Mikä on hankalaa?

3b. Jos vastasit kyllä, miksi? Mikä on mukavaa?

4. Onko sinulla tarpeeksi aikaa työaikana suunnitella ja valmistella musiikkituokioita?

5. Löytyykö päiväkodistasi tuokioihin tarvittavat materiaalit (esimerkiksi nuotit laulujen opettelua varten, soittimia...)?

6. Onko sinulla mielestäsi riittävästi tietoa/taitoa pitää musiikkituokioita?

7. Oletko saanut ammattitutkintokoulutuksessasi riittävästi opetusta musiikkituokioiden pitämistä varten?

8. Oletko saanut työpaikallasi täydennyskoulutusta musiikkituokioita varten?

9. Mitä muita haasteita sinulla on musiikkituokion vetämisessä?

10. Pitäisikö päiväkodin koko hoitohenkilökunnan pitää musiikkituokioita?

10a. ...entä liikuntatuokioita?

11. Yhdistätkö kuvataidetta musiikkituokioihin? Mitä/minkälaista?

12. Sopiiko kuvataide mielestäsi musiikkituokioiden yhteyteen?

TUNTISUUNNITELMA 1

teema: tutustuminen ja ystävyys

musiikilliset tavoitteet: tutustuminen käsitteisiin so ja mi (korkea ja matala)

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA - piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan</p> <p>2. LAULU/LEIKKI: TULE YSTÄVÄKSI - piirissä</p> <p>3. MOTIVOINTI: KEITÄ ME OLEMME? - malli: Jaak-ko, E-ve-lii-na - taputetaan sanarytmissä</p> <p>4. SANARYTMITAPUTUS: - oma nimi ja ystävän nimi</p> <p>5. MOTIVOINTI: Pikku-akka ja Pikku-ukko keräävät omenoita - taululla valmiina hahmot ja omenapuu, liidulla piirretyt omenat tai syksyn kuvaa ja puuta hyväksi käyttäen - selostus: so-korkealla, mi-matalalla (löytyy esim. Kukkuu käkönen), myös käsimerkit näytetään tukemaan ajatusta</p> <p>6. SO/MI OPETUS: SO – KUN KERÄTÄÄN PUUSTA, MI – KUN KERÄTÄÄN MAASTA - lapset pyyhkivät omenan joko maasta tai puusta, lauletaan yhdessä samalla so tai mi, (käsimerkit):</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> so </div> <div style="text-align: center;"> mi </div> </div> <p>Kuva 1</p> <p>7. LIIKUNTA: OMENA OO, OM-POM POO, PILAT, PALAT, PELISTÄ POIS! - hypitään lorun ajan, lapsi soittaa rytmin rummusta - pois sanalla jähmetytään puuksi (kätet känkkyräöksiksi!) - soittaja muuttaa puun takaisin lapseksi siveltimellä joko ylhäältä tai alhaalta (korkea tai matala, laulaen so tai mi)</p> <p>8. LEIKKI/LORU: KOMMERVENKKA, VEMMERKONKKA - kinkataan lorun ajan - maahan myttyyn → arvataan kuka on peiton alla</p>	<p>Pikku kuplat s. 177, 1.säk.</p> <p>Hip hoi, musisoi! s.84</p>		<p>Syksyn kuva s. 24</p> <p>liitutaulu: liitu, hahmot, omenapuu, sieni</p>

<p>9. RENTOUTUS/KUUNTELU: Satie: Gymnopedie No 2 - rentoudutaan lattialla hämärässä huoneessa musiikin soidessa, opettaja rentouttaa siveltimellä</p> <p>10. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU - piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus</p>	<p>Musiikki varhaiskasvatuksessa, Hip hoi, musisois.98</p> <p>Hip hoi, musisois.143</p>	<p>rumpu ja malletti</p> <p>CD: Lapsel- leni 1, kpl 12</p>	<p>sivellin</p> <p>peitto</p> <p>peitto, sivellin</p>
--	--	--	---

Kuva 1: Hakkarainen, E., Hyytiäinen-Kesävuori, S. ja Kiiski, P. 1992. Musiikin luku- ja kirjoitustaito. Toinen painos. Helsinki: Wsoy, 11.

TUNTISUUNNITELMA 2

teema: tutustuminen ja ystävyys

musiikilliset tavoitteet: tutustuminen käsitteisiin so ja mi (korkea ja matala)

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA</p> <p>-piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan</p>	Pikku kuplat s. 177, 1.säk		
<p>2.LAULU: VIIKONPÄIVÄT</p> <p>- laulun opettelu korttien avulla</p>	Kultainen lastenlaulukirja s.175		Viikospäivät kuvakortit s. 19
<p>3. LIIKUNTA: ÖKS, TÖKS</p> <p>- piirileikki: yksi keskellä silmät peitettynä, piiri kulkee ympärillä, laulun loputtua yksi pistää sormella selkään, arvaus →kuka pisti</p>	Lauluja s. 10 (Maija Barić)		huivi
<p>4. SANARYTMITAPUTUS: ☺</p> <p style="text-align: center;">S S M M S s s M X</p> <p style="text-align: center;">Ker-ro, ker-ro, ys-tä-vä oi</p> <p style="text-align: center;">s s s s m m m m</p> <p style="text-align: center;">mi-kä on sun ni-me-si ja</p> <p style="text-align: center;">S s s M X</p> <p style="text-align: center;">kuin-ka se soi.</p> <p>- oma nimi taputtaen</p> <p>- omista vaatteista taputtaen, esim. pu-nai-nen pai-ta</p>			
<p>5. LAULU: VÄRILEIKKI</p> <p>- paikallaan istuen tai seisten ja liikkuen</p> <p>- lapset keksivät itse värejä</p>	Hip hoi , musisoi! s.57	opettajalla	

<p>6. MOTIVOINTI: OMENA OO OMPOM-POO (Talonpoika, talonpoika asustaa-leikkiä mukailten)</p> <ul style="list-style-type: none"> - nyrkkiloru, pieni tavara piilossa → arvaus: ylhäällä vai alhaalla - jutellan aiheesta: omena, kuka on saanut kerätä omenoita? <p>7. LIIKUNTA: SO/MI LIIKKUEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - lauletaan so-kun kerätään puusta (korkea) , mi-kun kerätään maasta (matala) (keräys kuvitteellisesti!) - kaikki keräävät, opettaja laulaa ja näyttää käsimerkit (lattialla liikkuen) - muut keräävät, yksi lapsista laulaa ja näyttää käsimerkit <p>8. RENTOUTUS: Satie: Gymnopedie No2</p> <ul style="list-style-type: none"> - lattialla hämärässä peiton päällä istuen, siveltimet pareittain <p>9. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus 	 <p>Hip, hoi musiso!s.143</p>	<p>esim. kitara</p> <p>CD: Lapselleni 1, kpl 12</p>	<p>pieni tavara (helmi)</p> <p>peitto, siveltimet</p>
---	---	---	---

- ☺ s=so m=mi ♪ kahdeksasosanuotti
- S=so M=mi ♫ neljäsosanuotti
- X= ♮ neljäsosatauko

TUNTISUUNNITELMA 3

teema: viikonpäivät

musiikilliset tavoitteet: Viikonpäivät-laulun oppiminen

sisältö	kirjat/ nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan ja taputus perusrytmissä: oikea reisi, vasen reisi, kädet yhteen, napsu (harjoitellaan joka tunnin alussa)</p>	Pikku-kuplat s. 177, 1. säk.		
<p>2. MOTIVOINTI: VIIKONPÄIVÄT - kerrataan kuvista sanat</p>			
<p>3. LAULU: VIIKONPÄIVÄT - keksitään säkeistöihin erilaiset läpsyt: reidet, taputus, olkapäät...</p>	Kultainen lastenlaulukirja s. 175		Viikonpäivät kuvakortit s.19
<p>4. SOITTO: VIIKONPÄIVÄT – A-OSA SOOLO, B-OSA TUTTI - <i>Ma – marakassit</i> - <i>Ti- tiuku</i> - <i>Ke- kapulat</i> - <i>To- symbaali tai lautaset</i> - <i>Pe- laattasoitin</i> - <i>La- agogo</i> - <i>Su- bongot</i></p>		kehonsoittimet	kuvakortit
<p>5. LIIKUNTA: TULE YSTÄVÄKSI - piirileikki</p>			
<p>6. KUUNTELU/MOTIVOINTI: ÖTÖKKÄLAULU - opettaja laulaa ja piirtää samalla kuvaan tai kiinnittää ötökkämagneetit kuvaan ☺</p>			
<p>7. LAULU: HÄMÄHÄKKI - leikkien paikallaan</p>		soittimet	kuvakortit
<p>8. RENTOUTUS: LEPPÄKERTUN ITKU - kippurallaan maassa (surulliset leppäkertut) - opettaja silittää selkään</p>	Hip hoi, musisoils.84		

<p>9. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU - piirissä käsi kädessä→ heilutus, vilkutus</p>	<p>Musiikkia muksuille s. 243</p> <p>Musiikkia muksuille s.20</p>	<p>CD: Hiljainen hyönteinen kpl20</p>	<p>Ötökkäkuva ja -magneetit s.20 ja 21</p>
---	---	---------------------------------------	--

© Kuvaan voi kiinnittää ötökkämagneetit tai siihen voi piirtää vesiliukoisella tussilla.

TUNTISUUNNITELMA 4

teema: ötökät

musiikilliset tavoitteet: eläytyvä kuuntelu ja oma eläytyminen

Sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
1. ALKULAULU: LOISTO PORUKKA -piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan ja taputus perusrytmissä: oikea reisi, vasen reisi, kädet yhteen, napsu (harjoitellaan joka tunnin alussa)	Pikku-kuplat s.177, 1. säk.		
2. MOTIVOINTI: VEHNÄPELLON KUVA			
3. LIIKUNTA: VEHNÄPELTO - liikuntaohje kirjassa			Syksyn kuva ja vehnäpelto s.24
4. MOTIVOINTI: ÖTÖKKÄKUVA - kerrataan kuvasta laulun ötökät - mitä muita ötököitä kuvasta löytyy?	Hiljainen hyönteinen s. 76-77	CD: Hiljainen hyönteinen kpl 14	Ötökkäkuva ja -magneetit s. 20 ja 21
5. LAULU: ÖTÖKKÄLAULU - lapsi saa näyttää kuvasta tai kiinnittää magneettiötökät, kun laulua lauletaan			
6. MOTIVOINTI: - etsitään hupsu Tupsutoukka kehrääjä kuvasta			
7. LIIKUNTA: HUPSU TUPSUTOUKKA KEHRÄÄJÄ - leikkiliikkeiden ohje kirjassa	Musiikkia muksuille s.243		Ötökkäkuva ja -magneetit s. 20 ja 21
8. SOITTO: HUPSU TUPSUTOUKKA KEHRÄÄJÄ - samat leikkiliikkeet soittimien kanssa			
9. LEIKKI: KIVI KÄTKETYYPPI LASTEN KÄSIHIN - kivi kiertää lasten selän takana	Hiljainen hyönteinen s.20-21		

TUNTISUUNNITELMA 5

teema: Tupsutoukka

musiikilliset tavoitteet: eläytyvä kuuntelu ja oma eläytyminen

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan ja taputus perusrytmissä: oikea reisi, vasen reisi, kädet yhteen, napsu (harjoitellaan joka tunnin alussa)	Pikku-kuplat s. 177, 1.säk		
2. MOTIVOINTI: TUPSUTOUKKA - pehmo tai kuva - Mitä muistat Tupsutoukasta?	satu s. 6 ja 7		
3. MUSIIKKISATU: TUPSUTOUKKA TISKAA	Hiljainen hyönteinen s.20-21 Hiljainen hyönteinen s. 20-21		Ötökkäkuva s. 20 tai pehmo, jos löytyy
4. LIIKUNTA: TUPSUTOUKKA - leikkiliikkeet kirjan ohjeen mukaan - toukka:A-osa= ketju, B-osa=piiri ja C-osa= läpimeno ketjuna			kaikki välineet sadusta
5. LAULU: TUPSUTOUKKA 1. SÄK. - leikkiliikkeet paikalla	Hip hoi musisoil! s. 143	CD: Hiljainen hyönteinen kpl 10	
6. SOITTO: TUPSUTOUKKA 1. SÄK. - kantele ja marakassit			
7. RENTOUTUS: PIIRRETÄÄN VÄRILIIDUILLA TUPSUTOUKAT ja omenakodit			

8. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU - piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus		kantele ☺ tai CD ja marakassit	liidut ja paperit
--	--	--------------------------------------	-------------------

Tämän tunnin päätteeksi maistuisi varmaan Tupsutoukkaherkut ihan oikeasti, vaikkapa rusinat!

☺ Opettaja soittaa kanteleella I, IV ja V soinnut. Soittoapua saa esimerkiksi: Muksut musisoimaan, viisikielisen kanteleen soitto-opas s.6, 10 ja 12 .

TUPSUTOUKKA TISKAA

Tarvikkeet: lautanen, vesikannu ja astia tai sadeputki, saippuakuplat, lusikka ja pienet kärryt

Aamu oli alkamassa Vihreän Lehdykön metsässä paljastaen sateisen yön jäljet. Kukkaset välkkyivät kimmeltäviä vesipisaroita. Aamu oli aluillaan myös pienessä punaisessa omenakodissa.

Tupsutoukka oli syönyt aamupalakseen makeaa vadelmahyytelöä (maiskutus) ja taputteli tyytväisenä mahaansa (mahan taputus). Hän katseli ympärilleen ja mietti mitä tekisi seuraavaksi. Tupsutoukka otti lautasen (lautanen), josta oli syönyt vadelmahyytelöä ja vei sen tiskipöydälle (lautasen kolinaa). Hän oli aikeissa laittaa sen muiden kippojen ja kuppien jatkoksi, kunnes huomasi miten paljon likaisia astioita pöydällä oli. Onpa kummallista, Tupsutoukka mietti. Juurihan minä tiskasin. Vai oliko se viime viikolla?

Tupsutoukan ei auttanut kuin aloittaa tiskaaminen, niin paljon astioita pöydällä oli. Hän laski vettä altaaseen (kannusta vettä astiaan) ja laittoi paljon saippuaa (saippuakuplia), että tulisi varmasti puhdasta. Aikansa tiskattuaan Tupsutoukka alkoi väsyä. Eikö tästä tule loppua ollenkaan (pyyhittää hikeä otsalta), Tupsutoukka ajatteli, kunnes katsoi tarkemmin juuri puhdistamaansa lautasta. Se oli vaaleansininen, jonka reunoilla oli kullankeltaisia apiloita. Tämä ei ole kyllä minun, Tupsutoukka sanoi ja nosti lautasen pois tiskien joukosta. Hän miettisi myöhemmin kenen lautanen se voisi olla.

Jatkaessaan tiskausta Tupsutoukka ajatteli miten ihanaa olisi herkutella urakan jälkeen palasella porkkanapiirakkaa, sellaisella missä olisi tuorejuustokuorrutus. Hän melkein tunsu piirakan tuoksun nenässään (nuuhkaisu). Kuivatessaan puurokattilaa tupsutoukka katsahti ajatuksissaan vaaleansinisen lautasen suuntaan ja melkein pudotti kattilan. Mitä Tupsutoukan silmät näkivätkään! (silmät pyöreiksi). Lautasella oli porkkanapiirakan palanen, kuin vastaleivottu. Pilailiko joku hänen kanssaan? Tupsutoukka meni lautasen viereen. Keittiössä ei ollut ketään, ja sitä paitsi, hän oli ajatellut porkkanapiirakkaa vain mielessään. Porkkanapiirakka tuoksui niin hyvälle, ettei tupsutoukka voinut vastustaa kiusausta, vaan otti lusikan ja maistoi pienen palasen (lusikointi). Se oli niin hyvää, että vallan sulsi suussa (nam!). Yhtä hyvää kuin Tupsutoukka-äidin tekemä ja hetkessä Tupsutoukka olikin syönyt kaiken (lusikointia). Vasta sen jälkeen hän havahtui jälleen miettimään mistä lautanen oli tullut. Huvikseen tupsutoukka päätti tehdä pienen kokeen. Hän ajatteli mansikkakakun palasta ja saman tien lautasella oli sellainen. Mahdotonta, Tupsutoukka huudahti, näen varmasti unta! Nipistettyään itseään (nipistys) Tupsutoukka tuli siihen tulokseen, että oli hereillä. Hyvä on sitten, minäpä mietin kaikkia mahdollisia leivoksia, katsotaan mihin pystyt, Tupsutoukka sanoi ja katsahti haastavasti lautasta.

Kahden tunnin kuluttua Tupsutoukalta oli ajatukset lopussa ja keittiö täynnä leivoksia. Sieltä löytyi sveitsiläisellä suklaalla koristeltu omenan muotoinen kakku, ruotsalainen mangoanasleivos, oli mustikkapiirakkaa, muffinseja, kääretorttuja, mitä vain ikinä tuli mieleen. Olkoon, enempiä en keksi, eikä keittiöni lisää mahtuisikaan, Tupsutoukka sanoi ja katseli ympärilleen (pään kääntely). Keittön hyllyt olivat täynnä leivoksia, pöydät, tuolit, kaikki oli kuorrutettu herkuilla. Tupsutoukka mietti kauhuissaan mitä tekisi niille kaikille, koska hän ei millään jaksaisi syödä niitä, ennenkuin ne menisivät pilalle. Tupsutoukka etsi puutarhakärryensä (pienet

kärkyt) ja lastasi sen täyteen makealla. Hän kierteli metsässä ja antoi leivoksia kaikille halukkaille (jaetaan "leivoksia" lapsille). Kymmenennen kierroksen jälkeen Tupsutoukan keittiö näytti jälleen tavalliselta.

Tämän jälkeen Tupsutoukalla ei ollut enää ikinä pulaa leivoksista ja kakuista. Tupsutoukka tulikin tunnetuksi metsässä siitä, että tarjosi aina vierailleen parhaimpia herkkuja. Pienen aarteensa, vaaleansinisen lautasen (lautanen), Tupsutoukka kuitenkin piti salaisuutenaan.

-Katriina Puhtila-

Ideoita sadun värittämiseen:

- Herkkulautanen: vaaleansininen lautanen piirrettynä paperille ja jokainen saa piirtää oman herkkunsa tai valmiit paperilautaset, joihin piirretään herkut ja koristeet.
- Oikea lautanen ja lusikka, jokainen saa kuunnella millainen ääni lusikoimisesta syntyy.
- Jokainen saa piirtää Tupsutoukan punaisen omenakodin, miltä se näyttää. Kodin voi myös rakentaa esimerkiksi tyhjistä pahvipakkauksesta.
- Sadun lukemisen jälkeen otetaan esille valmiiksi piirretty Tupsutoukka (pyöreistä ympyröistä) ja jokainen saa värittää yhden ympyrän.
- Melkein oikea Tupsutoukka, joka kiertää lapsilla, samalla kun opettaja laulaa Tupsutoukka-laulua.

TUNTISUUNNITELMA 6

teema: juna

musiikilliset tavoitteet: melodian hahmottaminen, kulku ylös ja alas (korkea ja matala)

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan ja taputus perusrytmissä: oikea reisi, vasen reisi, kädet yhteen, napsu (harjoitellaan joka tunnin alussa)</p> <p>2. SANARYTMITAPUTUS: KERRO, KERRO YSTÄVÄ OI... - lauluohje tuntisuunnitelmassa 2 s. 2 - oma nimi taputtaen - omista vaatteista taputtaen, esim. pu-nai-nen paita</p> <p>3. MOTIVOINTI: JUNAN PILLI - Mistä voisi tulla tällainen ääni? - äänen imitointi yhdessä/vihellys</p> <p>4. LAULU: JUNALAULU - leikkiliikkeet: korvat, pyörät, reidet, jarrukahva... tai keksitään yhdessä leikkiliikkeet - valitaan yksi lapsista "esinäyttäjäksi"</p> <p>5. LIIKUNTA: JUNALAULU 1. lattialaatta-rata melodian mukaan - yksi kulkee laulun mukaan rataa ja toiset laulavat (leikkiliikkeet)...jokaiselle vuoro 2. junamatka – vanteet vaunujen väliin, penkit vuoreksi - vaihdellaan veturia (pilli) - juna nousee mäelle/vuorelle (korkea) - laskeutuu laaksoon (matala) - huoltoon, öljyt ym.nesteet - junan ikkunasta näkyy..?</p>	<p>Pikku-kuplat s.177, 1. säk</p> <p>Musiikkia muksuille s. 159</p>	<p>pilli</p> <p>ope: ☺ kanteleella I ja V sointu</p> <p>ope: ☺ kantele I ja V sointu</p>	<p>Veturin kuva s. 22</p> <p>lattialaatat</p>

<p>6. SOITTO: VEHNÄPELTO - A-osa: perusrytmi, B-osa: hankaus, C –osa: vapaa soitto</p> <p>7. LIIKUNTA: VEHNÄPELTO - liikuntaohje kirjassa</p> <p>8. RENTOUTUS: - pareittain selkiin "telaten"</p> <p>9. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU - piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus</p>	<p>Hilainen hyönteinen s. 76-77</p> <p>Hip hoi, musisoi! s.143</p>	<p>CD: Limusiini kpl 1, pilli</p> <p>rummut</p> <p>CD: Hiljainen hyönteinen kpl 14</p> <p>CD: Anton ja Viola kpl 14</p>	<p>pienet hulavanteet, penkit</p> <p>pienet maalaustelat</p>
---	--	---	---

TUNTISUUNNITELMA 7

teema: sade

musiikilliset tavoitteet: melodian hahmottaminen, korkea ja matala ääni

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan ja taputus perusrytmissä: oikea reisi, vasen reisi, kädet yhteen, napsu (harjoitellaan joka tunnin alussa)</p>	Pikku-kuplat s.177, 1.säk		
<p>2. MOTIVOINTI: JUNAN ÄÄNI - Junalaulu kanteleesta näppäillen → arvataan mikä laulu - Pilli, juna saapuu!</p>	Musiikkia muksuille s.159	kantele: Muksut musisoimaan s.78 pilli	
<p>3. LAULU: JUNALAULU - leikkiliikkeet - junan matka raiteilla (piirretty raide viivana): opettaja piirtää matkan viivan alle ja yli laulun mukaan: korkea ja matala</p>			
<p>4. LIIKUNTA: PIENI SADE PIRISEE - leikkiliikkeet lattialla loruillen (ilman laulua): sormenpäät, kämmenet, askeleet</p>	Musiikkia muksuille s.159		telineellä iso paperi, kaksi eriväristä tussia
<p>5. SOITTO LORUILLEN: PIENI SADE PIRISEE - sormenpäät, hankaus, rummutus</p>			
<p>6. MOTIVOINTI: syksyinen kuva (sieni ja sade) - keksitään kuvasta ääniä - kuvitellaan kuvaan lisää ääniä → piirretään</p>	Olin laulukirja s. 98		
<p>7. LAULU/LIIKUNTA: SATEESSA ISTUN KÄRPÄSIENEN ALLA - käsivarret sienen lakiksi, ropina lattialle - rytmipeikkona perusrytmissä: Peikko on keskellä kyykyssä, muut kulkevat ympärillä tahdissa. Peikko nappaa kaverikseen, jos tekee "virheen" askelluksessa.</p>		rummut	
<p>8. MYRKKYSIENI-LAULULEIKKI: ☺ ☺ - Yksi menee oven taakse piiloon, muut päättävät mikä lattialla olevista sienistä on myrkkysieni. d r m f m r R</p>			Syksyn kuva s. 24 vesiliukoinen tussi

TUNTISUUNNITELMA 8

teema: syksy

musiikilliset tavoitteet: hiljaa ja voimakkaasti, hiljentyen ja voimistuen

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISOPORUKKA -piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan ja taputus perusrytmissä: oikea reisi, vasen reisi, kädet yhteen, napsu (harjoitellaan joka tunnin alussa)</p>	Pikku-kuplat s.177, 1.säk.		
<p>2. LORU: PIENI SADE PIRISEE - leikkiliikkeet lattialla: sormenpäät, kämmenet, askellet→ voimistuen ja hiljentyen</p>	Olin laulukirja s. 98		
<p>3. MOTIVOINTI: SADE TOI KÄRPÄSSIENEN - ope piirtää sienen, jokainen voi piirtää omat kasvot sienen alle</p>			
<p>4. LAULU/SOITTO: SATEESSA -rummut hankaus kämmenellä, ropina sormenpäillä</p>			iso paperi telineelle, kynät
<p>5. LIIKUNTA: SIENILLE-LEIKKI - kuljetaan laattojen välissä musiikin aikana, tauolla pysähdytään sienelle ja valmistaudutaan lähtöön</p>			
<p>6. LORU: VIISI LEHTÄÄ KOIVUPUUSSA - poistetaan lehdet puhaltaen puusta runon mukaan, heilutetaan viittä sormeaa,neljää sormeaa jne. <i>Viisi lehteä koivupuussa, heilui tuulessa lokakuussa. Tuulen puuska puhalttaa, yhden lehdistä pudottaa. PUUH...</i> <i>Neljä lehteä...</i></p>	Olin laulukirja s.98	bassopala C, cabasa, rummut CD: Limusiini, Tauon paikka, kpl 8	lattialaatat
<p>7. LIIKUNTA: TUULI TUULI ENNÄTÄ</p>			

<p><i>Tuuli, tuuli ennätä, minut ilmaan lennätä!</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - piirissä huivit heiluu keskelle päin - otetaan huivit kiinni kehon eri osilla, loru voimakkaasti, tavallisesti, hiljaa, kuiskaten, äänettömästi! - vapaata huivitanssia <p>8. RENTOUTUS: PAIMENEN SYYSLAULU - selkään piirtäminen tai huivilla "kutitus"</p> <p>9. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus 	<p>Hip hoi, musisoi s.143</p>	<p>CD: Tassutellen ja tanssien, kpl 34 ja 35</p> <p>CD: Oli oli2, kpl 2</p>	<p>koivunlehdet ja Puun kuva s. 23</p> <p>sifonkihuit</p>
---	-----------------------------------	---	---

TUNTISUUNNITELMA 9

teema: syksy

musiikilliset tavoitteet: so-mi laulun oppiminen

sisältö	kirjat/ nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä askeleet perusrytmissä paikallaan ja taputus perusrytmissä: oikea reisi, vasen reisi, kädet yhteen, napsu (harjoitellaan joka tunnin alussa)</p> <p>2. SANARYTMITAPUTUS: KERRO, KERRO YSTÄVÄ OI (lauluohje tuntisuunnitelmassa 2) - taputetaan oma nimi - taputetaan jokin syksyinen asia: kel-tai-set leh-det ...</p> <p>3. LIIKUNTA: TUULI, TUULI, ENNÄTÄ JA HUIVIT KORKEUKSIIN - sama kuin tuntisuunnitelmassa 8</p> <p>4. MOTIVOINTI: kiinnitetään koivunlehtiä puuhun ja maahan, korkealle ja matalalle - voidaan laula mukana:so-mi - käsimerkit so mi</p> <p>5. LAULU: SYKSY KESÄN VEI s s m m S, X s s m m S, X ☺ <i>Syk-sy ke-sän vei, leh-det len-tää, hei!</i> - kaikulauluna (säkeet), rytmi käsissä, jaloissa...</p> <p>6. KÄSI KERTOO, MONTAKO ERI KORKUISTA SÄVELTÄ? - hyräily → kaikki yhdessä</p> <p>7. LIIKUNTA: SYKSY KESÄN VEI - kyykkyy, ylös melodian mukaan - käsi, sormi jne. keksitään kuinka voisi ilmentää kahta eri korkuista säveltä liikkuen - so-mi laattaleikki: lapsella on so ja mi laatat →hypitään melodian mukaan - (omalle lehdelle leikki)</p> <p>8. SO-MI LAULU: SYKSY KESÄN VEI</p>	<p>Pikku-kuplat s.177, 1.säk</p>	<p>CD: Tassutellen ja tanssien kpl 34 ja 35</p> <p>melodiasoitin esim: kantele tai kellopeleli</p>	<p>Sifonkihui- vit</p> <p>kori, jossa lehitä, Puun kuva s. 23</p>

<ul style="list-style-type: none"> - käsimerkit lauluun - laulu piiloon, pelkät käsimerkit - kapellimestari näyttää, muut laulaa <p>9. SOITTO: SILLÄLAILLA TÄLLÄLAILLA</p> <ul style="list-style-type: none"> - lattialla polvillaan, sanomalehticlavet molemmissa käsissä - matkitaan opettajan keksimiä liikkeitä <p>10. RENTOUTUS: Rimsky-Korsakov - pensselirentoutus</p> <p>11. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus 	<p>Hip hoi, muisoi s.143</p>	<p>melodiasoitin esim: kantele tai kellopeli</p> <p>(CD: Limusiini kpl 8)</p> <p>CD: Oli oli olio 2, kpl 16</p> <p>Sanomalehti- clavet ☺ ☺</p> <p>CD: Lapselleni 2, kpl 5</p>	<p>lattialaatat</p> <p>pensselit</p>
---	--------------------------------------	---	--------------------------------------

☺ s=so m=mi kahdeksasosanuotti, S=so neljäsosanuotti, X= neljäsosatauko

☺ ☺ Sanomalehticlavejen teko-ohjeet: Kivelä-Taskinen, E.2008. Rytmiälyyn Pikku-kuplat. Kultanuotti. s.96

TUNTISUUNNITELMA 10

teema: syksy

musiikilliset tavoitteet: so-mi laulun oppiminen

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä: askel-ristiin-askel, yhteen ja taputus, suunnanvaihto...	Pikku-kuplat s.177, 1.säk		
2. MOTIVOINTI: syksyinen kuva - aloitetaan hiljaisuudesta - keksitään ja tehdään kuvasta ääniä			Syksyn kuva s. 24
3. LAULU: SYKSY KESÄN VEI, ...OMPUT KYPSYY, HEI!...			
- lauluohje tuntisuunnitelmassa 9 - keksitään omat uudet sanat			
4. KÄSI KERTOO MELODIAN (so-mi) s s m m S,X s s m m S,X		kantele ☺ I sointu	
5. LIIKUNTA: SYKSY KESÄN VEI, - laattaleikki - hyppien melodialaatoilla (so-mi) - melodia kanteleesta		kantele ☺	
6. SO-MI-LAULU: SYKSY KESÄN VEI - käsimerkit - laulu piiloon - kapellimestari - so-mi joukot		kantele ☺	lattialaatat, 2/lapsi (so ja mi)
7. LIIKUNTA: RÄNTÄROKKI -jamkaus - hyppy/rokkaus - kädet ylös - taputus reisiin			
8. SOITTO: SILLÄLAILLA TÄLLÄLAILLA - lattialla polvillaan, kapulat molemmissa käsissä, lattiaan naputus - matkitaan opettajan keksimiä liikkeitä			

TUNTISUUNNITELMA 11

teema: auto

musiikilliset tavoitteet: Ferrari –laulun oppiminen

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä: askel-ristiin-askel, yhteen ja taputus, suunnanvaihto...	Pikku-kuplat s. 177, 1 säk		
2. MOTIVOINTI: FERRARI - Tutkitaan, mitä osia autosta löytyy	Pikku-kuplat s. 140		Ferrari-kuva s. 25
3. LAULU: FERRARI - koko laulu kitarasäestyksellä, lapsi piirtää sormella samalla kuvaan auton osat			
4. LIIKUNTA: FERRARI - isä hakee joka säkeistöllä osan (lapsen) autoonsa - jonossa, isä vaihtuu triangelista - isä keksii eri kulkutapoja		kitara	Ferrari-kuva s. 25
5. SOITTO: FERRARI - soitetaan eri kehonosiin (sovitaan etukäteen mikä kehonosa sopii kuhunkin säkeistöön)			
6. SANARYTMITAPUTUS: - taputetaan automerkkejä: Vol-vo - muistista ja mallista		CD: Pikku-kuplat kpl 3, triangeli	
7. PIIRUSTUS: OMA AUTOMERKKI ☺		CD: Pikku-kuplat kpl 3, marakassit	
8. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU - piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus			automerkkejä monistetulla paperilla esim.internetistä

			mallit, pieni paperi ja puukynät
	Hip hoi, musisoi s. 143		

© OMAT RATIT KUSKEILLE:

Lasten tekemät automerkit leikataan irti ja liimataan pahvilautasille. Ratit voi värittää.

TUNTISUUNNITELMA 12

teema: auto

musiikilliset tavoitteet: Ferrari - laulun oppiminen

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä: askel-ristiin-askel, yhteen ja taputus, suunnanvaihto...	Pikku-kuplat s. 177, 1 säk		
2. MOTIVOINTI/LAULU: FERRARI - muistellaan laulun säkeistöt kuvasta		kitara	Ferrari-kuva s. 25
3. LIIKUNTA: FERRARI- PIIRISSÄ - keksitään uudet liikkeet eri säkeistöihin			
4. LORU: 6 AUTOJUTTUA KELLO 6 - Luetaan lattialla runot		CD: Pikku-kuplat kpl 3	
5. LAULU: AUTONI PUNAINEN - leikkiliikkeet: ratti, tasainen ja kuoppa, seis	Tiitiäisen pippurimyly s. 28-30		
6. SOITTO: AUTONI PUNAINEN - korostetaan lopussa sanaa seis - kapulat= perusrytmi, guiro=kuoppa, rumpu=seis	Olin laulukirja s. 150		
7. KUUNTELU/LIIKUNTA: MAJAVAN AUTO - ajetaan mato vierellä, töötit - bensa loppui - mato työntää - autotallissa (sovittu paikka) kiillotus		guiro, kapulat ja rumpu ja malletti	
8. LEIKKI: JUOKSE, JUOKSE HIIRI - pallo viuhaa piirissä, kissa keskellä yrittää saada kiinni			
9. RENTOUTUS: - Ravel Pavane		CD: Kuuntelun	itsetehdyt

<p>10. LOPPULAULU: NYT ON LAULUT LAULETTU</p> <p>- piirissä käsi kädessä → heilutus, vilkutus</p>	<p>Hip hoi,musisoi! s.76</p> <p>Hip hoi,musisoi! s. 143</p>	<p>aika: auto, kpl 13</p> <p>CD: Lapselleni 1 kpl 16</p>	<p>pahviratit</p> <p>pallo tai hernepusi</p> <p>harsokangas</p>
---	---	--	---

TUNTISUUNNITELMA 13

teema: Pelottaa- hui kamalaa!

musiikilliset tavoitteet: pelon tunteen ilmaisu ja sen turvallinen kokeminen musiikin keinoin

sisältö	kirjat/ nuotit	soittimet	muut välineet
1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA -piirissä: askel-ristiin-askel, yhteen ja taputus, suunnanvaihto...	Pikku- kuplat s. 177, 1 säk		
2. LAULU: FERRARI - lapsi näyttää auton osat		kitara	Ferrari-kuva s. 25
3. LIIKUNTA: AUTOILLA- Hokitika - lähdetään ajelulle			itse tehdyt ratit
4. LIIKUNTA: IHANAA KUN PELOTTAA - hiipien (himmennetään valot)		CD: Pikku- kuplat kpl 1	
5. MOTIVOINTI/LAULU: PELOTTAVA TIE - laulu malliksi - erilaiset äänenpainot (vapiseva ääni B-osassa) - kapulat → ABA- muodon esittely		CD: Kuinka soikaan sininen kpl 29	
6. LIIKUNTA/LAULU: PELOTTAVA TIE - rakennetaan mustasta kankaasta pitkä tie - lapset muodotavat kujan - mustan päätykankaan läpi pitäisi uskaltaa...lopussa pelotusääni!	laulu ☺	kapulat A-osa, perusrytmi B-osa, sanarytmi	
7. KUUNTELU: PELOTUSÄÄNIÄ - piirissä silmät kiinni, ulkopuolelta tehdään pelotusääniä: soittimet, kehosoittimet, ympäristön tavarat			musta kangas ja päätykangas
8. PIIRUSTUS: jänniä kuvioita mustasta - sutataan väripintoja pieneen paperiin - mustaus kauttaaltaan - rapsutus terävillä esineillä, esim. pistelyneuloilla		soittimia, ympäristön tavarat	

<p>9. LOPPULAULU: - s s m m d d D - Lau-lut ki-vat lau-let-tiin s s m m d d D</p> <p>kii-tos meil-le ja nä-ke-miin.</p>		<p>CD: Piilometsän säveliä</p>	<p>paperit, liidut ja "rapsuttimet"</p>
--	--	--	--

© pieni kirjain: kahdeksasosanuotti, SUURI kirjain: neljäsosanuotti, X= neljäsosatauko

Pelottava tie - Sanna Danielsbacka-

m m r r D X M R D X

Sy- si- mus- ta tie, lin - naan vie.

s s s s s l S

Luu- ran- ko - jen ka- li- naa,

s s s s s l S

hui kun mu- a pe- lot- taa.

m m r r D X M R D X

Sy- si- mus- ta tie, lin- naan vie.

TUNTISUUNNITELMA 14

teema: tonttu lähti matkaan

musiikilliset tavoitteet: ABA- muoto

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA - piirissä: askel-ristiin-askel, yhteen ja taputus, suunnanvaihto...</p> <p>- CD: soolotanssina he joilla on syntymäpäivät kyseisessä kuussa</p>	<p>Pikku-kuplat s. 177, 1 säk</p> <p>CD: Pikku-kuplat kpl 32</p>		
<p>2. MOTIVOINTI: PÖYTÄTEATTERI - pikkuinen tonttu sysimustalla tiellä - oman mielikuvituksen mukaan</p>	<p>lauluohje tuntisuunnitelma 13:ssa</p>	<p>kellopeleli</p>	<p>musta kangas,</p>
<p>3. LAULU/SOITTO: PELOTTAVA TIE - Keksitään uusi säkeistö lumesta ja valosta, esim. - "Lumivalkea tie...puiden huminaa, ei mua yhtään pelota, lumivalkea tie...lumilinnaan vie"</p>			<p>linnan portti, tonttu, pumpulia, valkoinen kangas, efektisoittimia</p>
<p>4. LIIKUNTA: PELOTTAVA TIE - piirissä käsi kädessä - ABA-muoto: askeleet, sumppuun keskelle, askeleet - 2. säk. hypellen, huojunta, hypellen</p>		<p>kapulat,</p> <p>triangeli</p>	
<p>5. LAULU: TONTTU LÄHTI MATKAAN</p>			
<p>6. LIIKUNTA: TONTTU LÄHTI MATKAAN - pareittain: kukko ja tonttu - hitaasti, normaalisti, nopeasti</p>			
<p>7. LAULU: TIEDÄN JOULU TULEE KOHTA... ☺ s s m m d d d d</p> <p>Tie-dän jou-lu tu-lee koh-ta</p> <p>s s m m D D</p>	<p>Hip hoi, musiso! s. 117</p>		

<p>pi-par-ka-kut tuok-suu.</p> <p>- Mistä tiedät? Katso kuvaa, keksi ja laula!</p> <p>8. RENTOUTUS: PII PII PIKKUINEN LINTU</p> <p>9. LOPPULAULU:</p> <p>- s s m m d d D</p> <p>- Lau-lut ki-vat lau-let-tiin s s m m d d D</p> <p>kii-tos meil-le ja nä-ke-miin.</p>		<p>kitara</p> <p>CD: Piilometsän säveliä, kpl 20</p>	<p>nauhat valjaiksi</p> <p>Joulun kuva s. 26</p> <p>höyhenet (hallaharso)</p>
---	--	--	---

TUNTISUUNNITELMA 15

teema: jouluku

musiikilliset tavoitteet: joulun tunnelman kokeminen

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA</p> <ul style="list-style-type: none"> - piirissä: askel-ristiin-askel, yhteen ja taputus, suunnanvaihto... - tonttulakit 	Pikku-kuplat s. 177, 1 säk		tonttulakit
<p>2. MOTIVOINTI /LAULU: MISTÄ TUNNET PIENEN TONTUN</p> <ul style="list-style-type: none"> - keksitään jouluisia sanoja - lähdetään tonttupajaan nikkaroimaan... 	Lauluja s.37	kantele	
<p>3. LAULU/LEIKKI: TIMPPA-TONTTU</p> <ul style="list-style-type: none"> - mitä lahjaa rakensit? - TONTTU SE HAKKAA YHDELLÄ VASARALLA, KAHDELLA... © - Tonttu lähetee kärryajelulle tunturin lakeuksille, mutta matka oli hieman kuoppainen! 	Muksut musisoimaan s. 92	I ja V sointu Muksut musisoimaan s. 6 ja 10	
<p>4. LIIKUNTA: TONTTU LÄHTI MATKAAN</p>	ohje alla		
<p>5. SOITTO: KULKUSET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tontulle tuli soittaessa nälkä ja se lähti keittiöön muorin luo. Siellä se tapasi surullisen pienen piparkakkuneidin. 			
<p>6. RUNO: PIENI NEITI PIPARKAKKU</p>			
<p>7. LAULU/LEIKKI: PIPARKAKKUTALO</p> <ul style="list-style-type: none"> - esitetään laulun sanojen mukaan tarina 	Hip hoi, musisoi! s.117	kitara	
<p>8. PIIRUSTUS/VÄRITYS: PIPARKAKKUJEN KORISTELU väriliiduilla tai valkoisella</p>		CD:Jouluparaati, kpl 7	valjaat
<p>9. LOPPULAULU:</p> <ul style="list-style-type: none"> - s s m m d d D - Laulut kivat laulettiin 		kulkuset	

<p style="text-align: center;">s s m m d d D</p> <p style="text-align: center;">kiitos meille ja näkemiin.</p>	<p>Ykkösen ratikka s.63</p> <p>Lauluja s.42</p>	<p>CD: Oi lumoa oi valo! kpl 7</p> <p>CD: joulumusiikkia</p>	<p>esiliina, kaulin, kuu, pahvipipari...</p> <p>ruskeasta pahvista leikatut piparit, liidut</p>
--	---	--	---

☺ M m m R R D d d s s s s T t t s s s s D d d s s s s

Tont-tu se hak-kaa yh-del-lä va-sa-ral-la, yh-del-lä va-sa-ral-la, yh-del-lä va-sa-ral-la.

M m m R R D d d s s s s, T T R R D _ D _

Tont-tu se hak-kaa yh-del-lä va-sa-ral-la, ko-ko pit-kän päi-vän.

Hakataan laulun tahdissa polveen nyrkillä, seuraavassa säkeistössä toinen nyrkki tulee mukaan (kahdella vasaralla), kolmannessa jalka polkee lattiaa (kolmella vasaralla), neljännessä toinen jalka mukaan (neljällä vasaralla) ja viidennessä pää nyökkää laulun mukana (viidellä vasaralla).

pieni kirjain: ♪ kahdeksasosanuotti, SUURI kirjain: ♪ neljäsosanuotti, SUURI kirjain ja _: _♪ puolinuotti

TUNTISUUNNITELMA 16

teema: jouluku

musiikilliset tavoitteet: kolmijakoisen rytmin kokeminen liikkuen

sisältö	kirjat/nuotit	soittimet	muut välineet
<p>1. ALKULAULU: LOISTOPORUKKA - piirissä: askel-ristiin-askel, yhteen ja taputus, suunnanvaihto...</p> <p>2. MOTIVOINTI: TIEDÄN JOULU TULEE KOHTA..☺ s s m m d d d d Tie-dän jou-lu tu-lee koh-ta s s m m D D pi-par-ka-kut tuok-suu.</p> <p>- sanarytmitaputus jouluisista asioista</p> <p>3. LAULU/LEIKKI: PIPARKAKKUTALO - esitetään laulun sanojen mukaan tarina:</p> <p>4. LIIKUNTA: HEI TONTTU-UKOT HYPPIKÄÄ ja ON TONTULLA PUNALAKKI - liikutaan kaksi- ja kolmejakaisen rytmin mukaan: hypyt, heiluri ja valssi, kädet</p> <p>5. LORU: TONTTU KIERTÄÄ KARTANOA</p> <p>6. LAULU: TONTTULEIKKI</p> <p>7. LIIKUNTA: TONTTULEIKKI - keksitään</p> <p>8. SOITTO: TONTTULEIKKI</p> <p>9. LAULU/LIIKUNTA: JOULU ON TULLUT</p>	<p>Pikku-kuplat s. 177, 1 säk</p> <p>Lauluja s.42</p> <p>Hip hoi, musiso!s.116</p>	<p>kantele I sointu Muksut musisoimaan s. 6</p> <p>CD: Oi lumoa oi valoa! kpl 7</p> <p>CD: Lasten joulu, kpl 16</p>	<p>Joulun kuva s. 26</p> <p>esiliina, kaulin, kuu, pahvipari...</p>

<p>- Lopuksi opettaja puhalttaa höyhenen ilmaan tai soittaa esimerkiksi triangeliilla heleän äänen (taika!)</p> <p>10. RENTOUTUS:</p> <p>- höyhenten lennätystä, puhaltelua, tanssia...Tchaikovskyn tahtiin</p> <p>11. LOPPULAULU: ☺</p> <p>- s s m m d d D</p> <p>- Laulut kivat laulettiin s s m m d d D</p> <p>kiitos meille ja näkemiin.</p>	<p>Hip hoi, musiso! s.119</p> <p>Olin laulukirja s.105</p>	<p>marakassit, kulkuset</p> <p>CD: Lapselleni 2, kpl 18</p>	<p>höyhen tai triangeli</p> <p>valkoisia höyheniä</p>
--	--	---	---

☺ pieni kirjain: 🎵 kahdeksasosanuotti, SUURI kirjain: 🎵 neljäsosanuotti

